

SGP

Vertrouwen

SGP Verkiezingsprogramma
Provinciale Staten Overijssel
2023 - 2027

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Vertrouwen	5
Overijssel: onze provincie	6
1. Betrouwbaar besturen	9
▶ Het goede voorbeeld.....	9
▶ Bestuurlijke positie	10
▶ Financiën	10
▶ Belastingen.....	11
▶ Subsidies.....	12
▶ Kanaal Almelo-de Haandrik.....	12
▶ Toezicht op gemeenten.....	12
▶ Gemeentefinanciën.....	12
▶ Gemeentebestuur	13
2. Voor een vitaal platteland	15
▶ Waardevolle agrarische sector	15
▶ Voedselproductie.....	16
▶ Maatschappelijke diensten	16
▶ PAS-melders	16
▶ Natuur	18
▶ Nieuwe natuurdoelen.....	18
▶ Natuur buiten natuurgebieden	19
▶ Faunabeheer.....	19
▶ Recreatie & Toerisme.....	21
▶ Provinciaal Programma Landelijk Gebied	22
3. Naar een gezonde economie	25
▶ Bedrijventerreinen / detailhandel.....	26
▶ MKB	26
▶ Onderwijs en arbeidsmarkt	27
▶ Arbeidsmigranten	27
▶ Digitalisering.....	28
▶ Circulariteit.....	29
4. Een toekomstbestendige leefomgeving	31
▶ Wonen.....	31
▶ Omgevingswet	33
▶ Energietransitie	34
▶ Cultuur en cultuurhistorie	36
▶ Cultuureducatie	36

5. Samenwerken aan de toekomst

39

- ▶ Veiligheid39
- ▶ Zorg voor elkaar40
- ▶ Maatschappelijke deelname41
- ▶ Integratie, migranten en statushouders.....41

6. Samenwerking met andere overheden

43

- ▶ Waterschappen43
- ▶ Omgevingsdiensten44
- ▶ Milieutoezicht44
- ▶ Regionale omroepen44

7. Mobiliteit slim en veilig

43

- ▶ Regionale mobiliteit47
- ▶ Goede en veilige wegen47
- ▶ Slimme mobiliteit.....49
- ▶ Openbaar vervoer.....49
- ▶ Goederenvervoer50
- ▶ Binnenvaart50

Voorwoord

In het voorjaar van 2023, D.V. 15 maart, vinden de verkiezingen plaats voor de Provinciale Staten. U hebt dan als inwoner van onze provincie het recht om uw stem uit te brengen. Wij bieden u een handreiking in de vorm van ons verkiezingsprogramma. Hierin vindt u de standpunten en zienswijzen van de SGP Overijssel. Ook op provinciaal niveau zet de SGP zich in om er te zijn voor u als inwoner van de provincie Overijssel: betrokken en daadkrachtig.

De leidraad voor ons handelen is de Bijbel, Gods Woord. Voor ons allen geldt nog steeds wat de Heere God van ons vraagt, namelijk God lief hebben boven alles en onze naaste als onszelf. Vanuit dit uitgangspunt wil de SGP een bijdrage leveren aan het beleid en het bestuur in onze provincie. De overheid behoort het publieke leven in te richten tot Gods eer. Het onderhouden van Gods geboden is tot heil van alle inwoners van onze provincie. Voor de SGP staat de verwoording en doorwerking van op de Bijbel gebaseerde beginselen in het openbaar bestuur en in de samenleving op de eerste plaats, zoals verwoord in Prediker 11:13: "Van alles wat gehoord is, is het einde van de zaak: vrees God en houd Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen".

De SGP brengt dat in praktijk door een praktische en deskundige inbreng te leveren, verantwoordelijkheid te nemen en de Bijbelse boodschap te vertalen naar de provinciale politiek. De SGP zet zich vol overtuiging in voor het belang van de inwoners, ondernemers en organisaties in Overijssel. Dat betekent dat soms ingewikkelde belangenafwegingen en moeilijke keuzes gemaakt moeten worden. Onze Statenleden willen daarom zichtbaar, aanspreekbaar en dienstbaar zijn voor iedereen, zonder onderscheid, waarbij ze zich laten leiden door het heilzame Woord van God, de Bijbel. In de afgelopen periode heeft onze gedeputeerde laten zien dat de SGP ook haar verantwoordelijkheid voor de provinciale politiek neemt. Dit was overigens de eerste keer dat er een eigen SGP-gedeputeerde zitting had in het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Wij hopen dat u het programma met instemming zult lezen. Daarom vragen we u om onze kandidaten het vertrouwen te geven en uw stem uit te brengen op de SGP. Juist nu! Stem Geloofwaardige Politiek.

Namens het bestuur van de provinciale afdeling van de SGP in Overijssel,
drs. M. Bossers, voorzitter

Vertrouwen

Ons verkiezingsprogramma heeft de titel 'Vertrouwen' gekregen. We hebben daarvoor gekozen omdat dit begrip voor ons de kern is van ons programma.

- ▶ Vertrouwen op God de Schepper van hemel en aarde. Hij regeert en bestuurt alles. In afhankelijkheid van Hem kunnen en mogen we ons politieke en bestuurlijke werk doen. God is de Schepper en Hij onderhoudt alles. Dat vertrouwen geeft rust in tegenstelling tot het steunen op het beeld dat bijvoorbeeld de wereld, de maatschappij en het klimaat volledig door mensen maakbaar zijn.
- ▶ Vertrouwen op de Bijbel, het vaste fundament, dat het uitgangspunt is van ons handelen. 'Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de HEERE van u, dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben, en ootmoediglijk te wandelen met uw God?' (Micha 6:8). Vertrouwen omdat de overheid Gods dienaar is. Zij is door God ingesteld om het land in goede orde en rechtvaardig te besturen. In Nederland kennen wij de rechtsstaat, dat is een groot goed waarop we zuinig moeten zijn. Dat vraagt om een zorgvuldige en rechtvaardige aanpak vanuit een overheid die oog heeft voor de menselijke maat en schaal.
- ▶ Vertrouwen is een kernwoord in de verhouding tussen overheid en maatschappij. Inwoners, ondernemers en organisaties in de provincie moeten kunnen rekenen op volksvertegenwoordigers en bestuurders die rechtvaardig, betrouwbaar, integer en consistent zijn. Zo kan de maatschappij (meer) vertrouwen krijgen in het openbaar bestuur. Een betrouwbare overheid is in de ogen van de SGP ook een overheid die vanuit een helder uitgangspunt consistent handelt. Politici moeten handelen vanuit het besef dat ze een ambt bekleden en dus een voorbeeldfunctie hebben. Hun integriteit mag niet ter discussie staan.
- ▶ Vertrouwen is ook een sleutelwoord als we naar maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstukken kijken. We zien een grote tegenstelling tussen stad en platteland, tussen mensen die nauwelijks of niet rond kunnen komen en mensen die het heel goed hebben, tussen boeren en natuurmensen, tussen overheid en inwoners en tussen overheid en ondernemers. Dit heeft grote invloed op het vertrouwen dat inwoners hebben in elkaar en in de overheid. Vertrouwen vraagt om het nakomen van (wederzijds) gemaakte afspraken en een eerlijke en consistente boodschap (ook al is die boodschap moeilijk).
- ▶ Vertrouwen kan zich herstellen als we niet vanuit polarisatie denken en handelen, maar vanuit verbinding en oog hebben voor elkaar. Vertrouwen ontstaat als we naast elkaar gaan staan en met elkaar in gesprek zijn en willen luisteren naar elkaars belangen, zorgen en aandachtspunten. Dat kan alleen als we elkaar ontmoeten en onbevooroordeeld het gesprek aangaan.
- ▶ Vertrouwen, daar willen we aan bouwen door het optimaal betrekken van inwoners, ondernemers en relevante organisaties bij het ontwikkelen en het uitwerken van beleid. Op deze manier benutten we de kracht van Overijssel, namelijk gemeenschapszin (noaberschap), onderlinge solidariteit, bereidheid om verantwoordelijkheid te dragen en samen de schouders onder opgaven en uitdagingen zetten.

Overijssel: onze provincie

De provincie is een onmisbare schakel tussen het Rijk en de gemeenten. Er zijn veel onderwerpen waar de provincie over gaat. Zo gaat de provincie over ruimtelijke ordening, (milieu)regelgeving buiten de bebouwde kom, provinciale (water) wegen, openbaar vervoer in de provincie, (natuur)beleid, samenhang landelijk gebied, toezicht op bedrijven met gevaarlijke stoffen, etc. Kortom, daar waar het van belang is dat dit soort beleid juist over de gemeentegrenzen heen hetzelfde is, speelt de provincie een belangrijke rol. De centrale provinciale opgaven of kerntaken ziet u ook terug in de hoofdstukken van dit verkiezingsprogramma.

De SGP is al bijna 100 jaar in de Provinciale Staten van Overijssel vertegenwoordigd. We zijn er altijd op gericht om een

constructieve bijdrage te leveren aan het openbaar bestuur in onze provincie. De afgelopen vier jaar heeft de SGP vanuit deze houding ook een actieve bijdrage geleverd aan het bestuur van Overijssel. De SGP maakt deel uit van de coalitie en levert een gedeputeerde in het Overijsselse college van Gedeputeerde Staten.

Een belangrijke verandering, die zich momenteel voltrekt, is opgave- en gebiedsgericht werken. Daarbij staat niet het probleem centraal, maar de (maatschappelijke) opgave waar we voor staan, die per gebied wordt uitgewerkt. Deze wijze van werken vereist visie voor de langere termijn, met een brede blik die ook gestoeld moet zijn op een historisch besef van afkomst en bijbehorende waarden en normen. Voor de SGP ligt dat besef diep

geworteld in de Bijbel. Voor de taken van de provincie staat de Bijbelse opdracht van het 'Bouwen en Bewaren' van de aarde centraal. Daarnaast heeft de provinciale overheid de taak om te besturen vanuit een zorgvuldige en rechtvaardige aanpak als een overheid die oog heeft voor de menselijke maat en schaal.

Door ons menselijk handelen, ons materialisme en onze welvaart, is er een druk op de natuur en onze leefomgeving ontstaan. De SGP onderscheidt de volgende belangrijke opgaven:

- ▶ **Klimaatadaptatie en energietransitie**
Vanuit de principes van Bijbels rentmeesterschap heeft de provincie in de visie van de SGP een belangrijke taak om voor onze leefomgeving te zorgen. Om te kunnen ontwikkelen moeten afwegingen worden gemaakt rondom andere ontwikkelingen (economisch,

maatschappelijk, ruimtelijk, etc.). Hoewel we beseffen dat we tijdelijk op aarde zijn en we weten dat God de Schepper en Onderhouder van alle dingen, is het wel onze taak om op een goede manier om te gaan met de schepping en onze leefomgeving.

- ▶ **Een vitaal buitengebied**

De vraagstukken rondom stikstof- en CO₂-emissie gaan een beslag leggen op de inrichting van de ruimte in het buitengebied. Ruimtevragers zoals agrarische activiteiten, woningen, bedrijfsruimtes, vervoer, natuurontwikkeling en recreatie zorgen voor spannende ruimtelijke uitdagingen die vragen om duidelijke keuzes die de draagkracht en solidariteit van het landelijk gebied niet mogen verstoren.

- ▶ **Wonen en bereikbaarheid**

Hoewel ook een ruimtelijk vraagstuk, is dit zeker een maatschappelijk item

waar de provincie een belangrijke regulerende en afstemmende rol in heeft. De woonopgave zal ook met betrekking tot de andere opgaven leiden tot compromissen en afstemming. Tegelijkertijd vraagt dit ook om aandacht voor bereikbaarheid van woonwijken en werklocaties.

► **Oog en hart voor ondernemers en inwoners**

Alle opgaven zullen in meerdere of mindere mate gevolgen hebben voor inwoners, (agrarische) ondernemers en (maatschappelijke) organisaties. Dat vraagt om een zorgvuldige en rechtvaardige aanpak vanuit een overheid die oog heeft voor de menselijke maat en schaal.

De SGP staat voor al de inwoners van de provincie. Vanuit de landelijke overheid ligt er een opgave bij de provincies tot

het realiseren van de ambitie om minder CO₂ (en andere schadelijke emissies) uit te stoten en natuurgebieden te versterken. De SGP wil dat met aandacht en oog voor inwoners en ondernemers doen. Bij voorkeur niet door regels op te leggen of middelen voor te schrijven, maar door kader- en normstellend te denken en de diverse belanghebbenden de ruimte te geven zelf te komen met voorstellen en plannen. Op die manier wil de SGP de ambitie en het eigenaarschap ondersteunen en aanmoedigen.

Betrouwbaar besturen

De SGP wil inwoners voldoende mogelijkheden geven om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leefomgeving en voor elkaar. Provinciale sturing moet echt meerwaarde hebben. In het kader van de nieuwe Omgevingswet ligt de primaire verantwoordelijkheid bij gemeenten, zo dicht mogelijk bij de burger. Dat vraagt om een cultuurverandering.

Concreet

- ▶ Een deskundige, daadkrachtige en compacte provinciale uitvoeringsorganisatie gericht op de uitvoering van de kerntaken van de provincie.
- ▶ Regels en wetten verminderen en vereenvoudigen.
- ▶ Het primaat ligt bij gemeenten, tenzij het provinciaal belang is gediend.
- ▶ Ondersteuning van burgerinitiatieven.
- ▶ Aandacht voor diversiteit in onze samenleving. Inclusiviteit op basis van artikel 1 van onze Grondwet. Voor ons is iedereen gelijkwaardig en zien we als SGP geen heil in de steun van een genderagenda of uitingen daarover, zoals bijvoorbeeld het hijsen van een specifieke vlag.

Het goede voorbeeld

De provincie dient het goede voorbeeld te geven. Dat geldt niet alleen voor beleid maar ook in de eigen bedrijfsvoering. Wat de provincie van ondernemers, inwoners en andere organisaties vraagt moet ze ook zelf toepassen in de eigen bedrijfsvoering. Daarnaast dient de provincie innovaties die bijdragen aan de realisatie van beleidsdoelen te stimuleren. Dit kan door als eerste klant een innovatief product af te nemen van een Overijssels bedrijf (als zogenaamde 'launching customer').

Concreet

- ▶ Goed werkgeverschap met aandacht voor ontwikkeling van medewerkers.
- ▶ Ruimte binnen het medewerkersbestand voor mensen met een afstand

tot de arbeidsmarkt, statushouders en 50-plussers.

- ▶ Medewerkers worden niet gedwongen om op zondag te werken en gewetensvrijheid van medewerkers wordt gerespecteerd.
- ▶ Aandacht voor een goede balans tussen werk en ontspanning.
- ▶ Een energieneutrale bedrijfsvoering in 2040, mits dit haalbaar en betaalbaar is.
- ▶ Daar waar mogelijk in het inkoop- en aanbestedingsbeleid innovatie aanwakkeren die bijdraagt aan de realisatie van provinciale beleidsdoelen. Bijvoorbeeld door als provincie als eerste klant een innovatief product af te nemen van een Overijssels bedrijf
- ▶ Nieuwe producten zoveel mogelijk circulair inkopen, primaire grondstoffen verminderen en secundaire grondstoffen weer hergebruiken.

Bestuurlijke positie

De SGP ziet de overheid als Gods dienaar. Zij is door God ingesteld om het land in goede orde en rechtvaardig te besturen. Nederland is een rechtsstaat, dat is een groot goed waarop we zuinig moeten zijn.

Inwoners, ondernemers en organisaties in de provincie moeten kunnen rekenen op volksvertegenwoordigers en bestuurders die staan voor hun zaak, betrouwbaar en integer zijn. Alleen zo kan de maatschappij weer vertrouwen hebben of krijgen in het openbaar bestuur. Een betrouwbare overheid is in de ogen van de SGP ook een overheid die vanuit een helder

uitgangspunt consistent handelt. Politici moeten handelen vanuit het besef dat ze een ambt bekleden en dus een voorbeeldfunctie hebben. Hun integriteit mag niet ter discussie staan. Dit geldt ook voor de ambtenaren.

Binnen de Provinciale organisatie moet voldoende aandacht zijn voor het herkennen van ondermijnende activiteiten.

Het is belangrijk dat er voldoende capaciteit en geld is voor BIBOB-toetsing (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur). Met deze toetsing onderzoekt de provincie of de kans aanwezig is dat de vergunning, subsidie of aanbesteding wordt misbruikt voor bijvoorbeeld het witwassen van geld.

De SGP zou in de periode 2023-2027 graag zien dat zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten investeren in een open bestuurlijke cultuur. Dat betekent dat initiatieven, of deze nu vanuit de coalitie of de oppositie komen, positief opgepakt worden, inwoners, ondernemers, organisaties en andere overheden zich goed behandeld voelen op het provinciehuis en dat inwoners snel en goed toegang hebben tot de Statenleden (als volksvertegenwoordigers) en het college van Gedeputeerde Staten (als bestuur).

Concreet

- ▶ Geen nieuwe bestuurlijke structuren, maar een provincie met heldere en goed afgebakende kerntaken.
- ▶ De provincie is de bondgenoot van gemeenten en betreft deze maximaal bij het beleid.
- ▶ Voldoende capaciteit houden om BIBOB-onderzoeken uit te voeren in het kader van integriteit en het delen van signalen over ondermijning.
- ▶ Samenwerking op Europees niveau zullen we niet vermijden, mits het belang van de inwoners van de provincie hiermee gediend is. Samenwerking met onze Duitse bureaus van de deelstaat Nordrhein-Westfalen willen we intensiveren omdat we bij verschillende vraagstukken elkaar als 'naobers' nodig hebben en elkaar kunnen versterken.

Financiën

Een sluitende meerjarenbegroting vormt hét uitgangspunt voor een degelijk financieel beleid. Het totale inkomsten- en uitgavenpakket van de provincie moet ook altijd financieel in balans zijn én beleidsmatig doordacht en verantwoord zijn. De doelmatigheid van de uit te geven gelden moet voortdurend getoetst worden aan de hand van vier aspecten: (wettelijke) noodzakelijkheid, effectiviteit, doelmatigheid en wenselijkheid. De provinciale overheid moet als een betrouwbare rentmeester op een verantwoorde manier omgaan met publieke gelden.

Hierbij hoort ook de vraag of de provinciale organisatie efficiënt en effectief werkt. We zijn er een voorstander van dat de flexibele schil rondom de provinciale organisatie beperkt blijft. Met het oog op het borgen van kennis, het ontwikkelen van ervaring en het vergroten van de betrokkenheid dient binnen de provinciale organisatie het aantal ingehuurd medewerkers beperkt te blijven en moet de nadruk liggen op eigen medewerkers.

Steeds meer taken worden door het Rijk neergelegd bij de provincies. Daar komen structureel echter geen extra middelen voor beschikbaar en tegelijkertijd staat de bijdrage vanuit het Rijk voor de huidige taken onder druk. Daarnaast is het voornemen van het kabinet om de motorrijtuigenbelasting op termijn vervangen te vervangen door een kilometerheffing. Hierdoor verdwijnt dan ook de 'eigen inkomstenbron' van de provincie omdat daarmee ook de provinciale opcenten vervallen. Dit vraagt in de komende periode om een stevige herbezinning. Overijssel zal voor de periode 2023-2027 keuzes moeten maken welke taken nog wel door de provincie uitgevoerd worden en welke kunnen vervallen. Wij zijn en blijven een voorstander van een solide financieel beleid, gericht op de kerntaken van de provincie en activiteiten die een bijdrage leveren aan verbetering van het woon-, leef- en werkklimaat in Overijssel.

Belastingen

De SGP wil dat bij het vaststellen van de provinciale leges en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting als uitgangspunt geldt dat deze hooguit verhoogd worden in lijn met de inflatie. Bij eventuele te korten moet eerst worden gezocht naar bezuinigingsmaatregelen. Met name de opcenten op de motorrijtuigenbelasting mogen niet functioneren als de spreekwoordelijke melkkoe. De opbrengst van deze belasting moet zoveel mogelijk worden besteed aan (verbetering van de) infrastructuur.

Belangrijk aandachtspunt is dat de opbrengsten uit opcenten in de toekomst zullen dalen als gevolg van steeds meer elektrische auto's waarvoor nu (nog) geen opcenten worden betaald. Dit vindt de SGP in strijd met het profijtbeginsel: alle weggebruikers behoren mee te betalen. Op basis van dit principe moet het nultarief zo snel mogelijk worden afgeschaft. Bedacht moet worden dat elektrische auto's ook energie gebruiken voor iedere verreden kilometer. En ze maken gebruik van de provinciale laadinfrastructuur. De provincie moet daarom bij het Rijk aandringen op snelle herziening van de fiscale regels, zodat automobilisten op een rechtvaardiger manier worden belast (bijvoorbeeld per gereden kilometer).

De plannen van het kabinet voorzien in een afschaffing van de motorrijtuigenbelasting. Deze zal vervangen worden door een kilometerheffing. Daarmee vervalt dan ook deze inkomstenbron van de provincie. Dat vraagt om herziening van het provinciaal belastingstelsel. Bij een herziening van dit belastingstelsel preferiert de SGP een heffing waarbij inwoners belast worden naar draagkracht in plaats van heffing waarbij ieder eenzelfde bedrag betaalt.

Subsidies

Subsidies vanuit de provincie aan instellingen zijn naar hun aard aanvullend op andere inkomstenbronnen. Bij voorkeur wordt gekozen voor budgetfinanciering

met concrete prestatieafspraken. Daarbij moet echter niet de continuïteit van organisaties uit het oog worden verloren. De subsidies worden zo mogelijk jaarlijks geëvalueerd en getoetst op doelmatigheid en doeltreffendheid. De SGP wil een gerichte Bijbels-ethische afweging bij subsidieverlening.

Concreet

- ▶ Structureel sluitende meerjarenbegroting.
- ▶ Vertaling van het provinciaal beleid in heldere en meetbare indicatoren.
- ▶ Deugdelijke onderbouwing van reserves en voorzieningen. Geen lasten naar de toekomst.
- ▶ Subsidies moeten effectief bijdragen aan de door Provinciale Staten vastgestelde doelen.
- ▶ Subsidies worden periodiek geëvalueerd op nut en noodzaak.
- ▶ Geen discriminatie betekent ook dat identiteitsgebonden instellingen net zo worden behandeld als algemene instellingen.
- ▶ Subsidies worden ieder kwartaal online gepubliceerd.

Kanaal Almelo-de Haandrik

De SGP is zich bewust van het feit dat er langs Kanaal Almelo-de Haandrik woningen zijn die schade hebben. In de afgelopen jaren is er vanuit verschillende visies onderzoek gedaan naar mogelijke oorzaken van de schade. We pleiten nu voor een goede en voortvarende afhandeling van de schade, waarbij er naast aandacht voor precedentwerking heel nadrukkelijk ook oog moet zijn voor maatwerk en het psychische en emotionele leed van de bewoners van de beschadigde woningen langs het kanaal.

Toezicht

Behalve eigen taken heeft de provincie ook het toezicht op de gemeenten. Daarnaast houden de provincies toezicht op de waterschappen. Ook de kwaliteit van het openbaar (gemeente)bestuur wordt door de provincie bewaakt; de SGP wil dat de provincie alleen de wettelijke taken

uitvoert met betrekking tot toezicht op de gemeenten en waterschappen.

Gemeenten

Een belangrijke en toezichhoudende taak van de Provincie is het toezien op de begrotingen van de gemeenten. Gemeenten die, meestal vanwege toegenomen taken die de rijksoverheid aan hen opdraagt, de begroting structureel niet rondkrijgen en/of taken niet voldoende kunnen uitvoeren, kunnen door de Provincie gestimuleerd worden om samenwerking te zoeken met andere gemeenten om kosten te besparen en/of kennis te delen om zo de wettelijke taken te kunnen blijven uitvoeren. De SGP is tegenstander van het van bovenaf opleggen van gemeentelijke fusies. De meerwaarde van het lokaal bestuur is vooral dat het dicht bij de burgers staat. Het alsmaar opschalen van gemeenten doet hieraan afbreuk.

De SGP juicht bestuurlijk partnerschap en bestuurlijke samenwerking tussen gemeenten en provincie zeer toe. Waar

nodig moeten de handen in elkaar worden geslagen en zaken gezamenlijk worden aangepakt. Een afweging voor een wat meer dwingende aanpak kan zijn wanneer uit een gedegen onderzoek blijkt dat (een) gemeente(n) onvoldoende inhoud kan geven aan haar rol als bestuurder, dienstverlener, medeoverheid en organisatie. De SGP vindt voldoende lokaal draagvlak doorslaggevend bij herindelingen.

Concreet

- ▶ Gedegen financieel beleid om de lasten voor de inwoners en ondernemers zo laag mogelijk te houden.
- ▶ Bij dreigende tekorten eerst zoeken naar concentratie op de kerntaken en daarna bezuinigen.
- ▶ De SGP is een voorstander van burgerparticipatie; als overheid samen optrekken met inwoners en maatschappelijke instellingen bij het ontwikkelen en concretiseren van beleid.
- ▶ De SGP wil actief meedenken over de juiste balans tussen 'loslaten en regelen'.

2 Voor een vitaal platteland

De SGP is ervan overtuigd dat de Bijbelse opdracht van God, het 'bouwen' en 'bewaren' van de aarde, door de provincie serieus en dus praktisch vormgegeven dient te worden. Bij het inrichten van de aarde, het 'bouwen', willen wij rekenschap geven van het nuttig gebruik van de schepping, zoals voor voedselproductie, en rekening houden met de draagkracht van de schepping.

Wij moeten zorgvuldig omgaan met de schepping. Dat legt beperkingen op aan activiteiten die invloed hebben op de natuur. De natuur heeft echter ook de mogelijkheid om een belasting op te vangen. Dat maakt ons als mens ook bescheiden in wat wij kunnen en moeten doen om de schepping 'te redden'. Tegelijkertijd mogen we de natuurlijke omgeving benutten om in en van te leven. Binnen dat spanningsveld willen wij onze keuzes maken in het besef van onze verantwoordelijkheid en onze beperkte kennis en inzicht.

De provincie is de wettelijke beschermheer en regisseur van het landschap waarin het 'bewaren' gestalte krijgt. De provincie moet daarbij de belangen afwegen tussen ruimtevragers als agrarische gronden voor voedselproductie, natuur, woningbouw, wegen, bedrijventerreinen en recreatie.

Waardevolle agrarische sector

De agrarische sector is essentieel als het gaat om voedselvoorziening en voedselzekerheid, is van belang voor de werkgelegenheid, draagt bij aan sociaal-economische kwaliteit van het platteland en is belangrijk voor de waarde en diversiteit van de Overijsselse landschappen. Vanuit diverse overheden en instanties wordt naar de agrariërs gekeken alsof het ondernemers zijn met een 9 tot 5 baan. Een agrarisch ondernemersgezin is echter vaak geworteld in een eeuwenoude traditie door de generaties heen. Het is een manier van leven. We streven naar een herwaardering van de boer(in) vanwege de grote bijdrage aan de samenleving. Wij zijn daarom trots op onze boerengezinnen en willen ruimte bieden aan jonge boeren die klaar staan om een bedrijf over

te nemen.

De agrarische sector (tuinbouw, akkerbouw en veehouderij) staat onder druk door de stikstofproblematiek, schaalvergroting, verstedelijking, verdozing, bodemdaling en regelgeving opgelegd vanuit natuurbeleid en het Europese landbouwbeleid. Dat heeft gevolgen voor de agrarische ondernemer en zijn verdienmodel, terwijl vooral deze sector het landschap in al zijn diversiteit heeft vormgegeven en onderhouden. Landbouwbedrijven moeten reële kansen krijgen om te investeren en te verduurzamen en een lange termijnvisie krijgen waarop men de bedrijfsvoering kan inrichten, zonder angst voor steeds veranderende regelgeving. Ons uitgangspunt is: het boerenerf is niet het probleem maar biedt de oplossingen voor onze maatschappelijke uitdagingen.

gen op het gebied van natuur en klimaat. Leegstand gaat ook de agrarische sector niet voorbij. Er is steeds vaker sprake van vrijkomende agrarisch bebouwing (VAB) door stoppers. Dit vraagt om zorgvuldig beleid om de leefbaarheid op het platteland in stand te houden, mogelijkheden te bieden aan jongeren om in de eigen woonomgeving te blijven wonen en werken en tegelijkertijd ook te voorkomen dat VAB's gebruikt worden voor criminele of ondermijnende activiteiten. Nieuwvestiging van bedrijven die vanwege Natura 2000 gebieden moeten verhuizen maken we mogelijk met ruimtelijke instrumenten.

Voedselproductie

De Agri & Food sector is één van de 9 topsectoren van Nederland. Wereldwijd blinken wij uit in innovatie en voedselproductie door ons een unieke kennis- en onderwijsklimaat met o.a. de Universiteit van Wageningen, agrarische hogescholen en agrarische MBO-opleidingen. Voedselproductie is een belangrijke maatschappelijke en economische waarde van de landbouw, zowel voor de Nederlandse, de Europese, als de wereldwijde voedselvoorziening. Het grootste deel van de export wordt afgezet binnen een straal van 500 km, en heeft hiermee een lage footprint. Nederlands voedsel is op Europees niveau van belang om de voorzien in een deel van de voedselbehoefte. Maar er is meer. Pootaardappelen uit Overijssel worden bijvoorbeeld geëxporteerd, waardoor op een andere plaats op de wereld lokaal hoogwaardig voedsel kan worden geproduceerd. Wij willen dat de provincie samen met het Rijk en de landbouw- en voedselketen een visie op de voedselvoorziening - ook in internationaal verband - te ontwikkelen die rekening houdt met wat de Nederlandse natuur kan dragen én met de behoefte aan veilig voedsel in Nederland en de wereld. De recente wereldwijde ontwikkelingen (o.a. beschikbaarheid van graan, stijging voedselprijzen enz.) laten zien dat het belangrijk is om als land een sterke en diverse eigen voedselvoorziening te hebben. Dat vraagt om een sterke en hoogwaardige

Agro en Food-sector. Daarom moet de provincie een actief beleid voeren om de agro & food-sector te ondersteunen bij de ontwikkeling en toepassing van innovatie.

We zien het belang van vormen van kringlooplandbouw waar de kringlopen op eigen terrein, in eigen regio of binnen de EU zoveel mogelijk gesloten zijn. In de provincie dient er ook ruimte te zijn voor hoogproductieve landbouw waar vakmanschap (managementmaatregelen) en technische oplossingen centraal staan om te voldoen aan de wet- en regelgeving.

Maatschappelijke diensten

Als de samenleving van grondeigenaren vraagt om bepaalde maatschappelijke diensten te leveren, zoals het bergen en vasthouden van water, meer biodiversiteit, een hogere waterkwaliteit en het vastleggen van CO₂, dan moet de boer daarvoor ook een langjarig (minimaal 20 jaar) gegarandeerde beloning ontvangen.

Voor herwaardering van de sector stimuleren we korte ketens waar boeren hun producten kunnen afzetten in de regionale voedselmarkt. Dit levert de boer meer geld op, zorgt voor minder transport én draagt bij aan meer verbinding van inwoners met de boeren in hun omgeving. De SGP stimuleert het opzetten van eigen coöperaties en op provinciaal vlak worden partijen aan elkaar gekoppeld.

PAS-melders

De gevolgen van de uitspraak van de Raad van State (RvS) in 2019 over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zijn ingrijpend voor veel (agrarische) ondernemers. De SGP wil niet dat ondernemers(gezinnen) de dupe worden van falend overheidsbeleid omdat ze nu ineens (voor een deel) 'illegaal' zijn omdat door de RvS-uitspraak de basis is weggevallen onder de vergunning. Dit geldt met name voor de zogenaamde PAS-melders en 'interimmers'. De betreffende ondernemers, die zich in het verleden zich aan de regelgeving hebben gehouden, moeten erop kunnen rekenen dat de overheid

een structurele oplossing biedt. Zij mogen niet vermalen worden door het (rechts) systeem dat de overheid heeft laten ontstaan.

Concreet

- ▶ Een adequate oplossing voor ondernemers die knel zijn komen te zitten door het wegvallen van de PAS. Ondernemers die te goeder trouw hebben gehandeld en zich aan de toenmalige wet- en regelgeving hebben gehouden mogen niet de dupe worden van een rechterlijke uitspraak over overheidsbeleid.
- ▶ De agrarische sector moet ruimte blijven houden om zich te ontwikkelen en te verbreden met gelieerde nevenactiviteiten. Soms vraagt dit om extra ruimte in het kader van verduurzaming.
- ▶ Verhuizing van een bedrijf vanuit (de directe omgeving van) Natura 2000 gebieden maken we ruimtelijk mogelijk.
- ▶ Voldoende ruimte voor innovatie en kwalitatieve ontwikkelingen van de agroclusters.
- ▶ Stoppende agrariërs begeleiden we zodat bij gebiedsprocessen kansen ontstaan voor jonge boeren. Natuurlijke krimp of een andere bedrijfsvoering in bijvoorbeeld de veehouderij kan ruimte voor jonge boeren bieden.
- ▶ In gebiedsprocessen wordt gezocht naar toekomst voor landbouw en natuur.
- ▶ Stikstofgelden worden bij voorkeur zo veel mogelijk ingezet op stimuleren van het vakmanschap van de boer door managementmaatregelen, omschakeling naar een meer natuur inclusieve of extensieve bedrijfsvoering, omschakeling naar een ander soort bedrijfsvoering en technische innovatie en niet op uitkoop van boeren.
- ▶ In het nationaal strategisch programma moet de provincie zich hard maken voor inkomenssteun voor agrariërs en een langjarige beloning voor de bijdrage aan maatschappelijk doelen als vastleggen van CO2, vasthouden van water, meer biodiversiteit enz.
- ▶ Faciliteren van de Overijsselse glastuinbouw om ook in de toekomst een krachtige concurrentiepositie te houden.
- ▶ De korte keten wordt gestimuleerd door het stimuleren van regionale voedselmarkten en het verbinden van actieve partijen hierin.
- ▶ Wij willen een stevig innovatiebeleid voor de agro- en foodsector om deze sector te ondersteunen om te innoveren en in te spelen op ontwikkelingen.
- ▶ We willen dat in het provinciale beleid respect is voor de schepping en dat

er oog is voor dierwelzijn, maar we moeten voorkomen dat dit gebeurt door dieren te zien alsof ze menselijke emoties en gevoelens hebben.

Natuur

Natuurbehoud staat sterk in de schijnwerpers sinds de stikstofproblematiek hoog op speelt. De SGP vindt goed natuurbeheer nodig om de soortenrijkdom aan flora en fauna in stand te houden, vanuit het besef dat we in Nederland geen ongerepte natuur meer hebben maar dat we cultuur-natuur hebben. De SGP is zich er ook van bewust dat verschillende dier- en plantensoorten in de afgelopen eeuwen juist door de inrichting van het landelijk gebied in onze provincie gevestigd zijn. De natuur is van belang voor het welzijn van mensen en we kunnen er de schepping in bewonderen.

In het natuurbeheer stellen we natuurdoelen en instandhoudingsdoelen voorop en niet een eenzijdige focus op stikstof en daaraan gekoppeld de Kritische Depositie Waarde (KDW) voor stikstof. De haalbaarheid van KDW-waarden is onzeker. Daarom vindt de SGP het effectiever om het beleid te richten op realistisch natuurbehoud en -herstel, met een bijpassend praktisch monitoringprogramma. Om een goede staat van onze natuur te bereiken is naast het verminderen van de stikstofdepositie meer nodig, zoals goed beheer, moet er voldoende water in het gebied beschikbaar zijn, moet de waterkwaliteit goed zijn en zijn verbindingzones belangrijk. Haalbaarheid van de doelen is ook van cruciaal belang. In verschillende natuurgebieden is de stikstofdepositie uit het buitenland zo groot dat de gevraagde waarden nooit gehaald kunnen worden met maatregelen in Nederland. Goede samenwerking en afstemming met onze Duitse burens is daarom ook op dit punt noodzakelijk.

Natuur dient zoveel mogelijk toegankelijk te zijn voor bezoekers en recreanten. Voor natuurterreinen hanteren we de volgorde: beleven, benutten en beschermen. Delen van natuurgebieden mogen (gedeeltelijk) afgesloten worden als dit

absoluut noodzakelijk is om de natuurwaarde te beschermen.

Nieuwe natuurdoelen

Bij opgelegde plannen voor aanleg van nieuwe natuurgebieden moet niet de kwantiteit, maar de kwaliteit voorop staan, binnen de reële mogelijkheden die natuurgebieden bieden. De nadruk moet liggen op biodiversiteit binnen realistische doelstellingen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de kwaliteit van de natuur ook actief gemeten wordt, zodat de ontwikkelingen in gebieden inzichtelijk zijn en het beleid waar nodig gericht bijgestuurd wordt.

Vaak zal het verstandiger zijn om bestaande natuurgebieden op te waarderen dan weer nieuwe natuur aan te leggen. We versterken liever bestaande grote natuurgebieden door die gericht uit te breiden of door middel van de zogenaamde groen-blauwe dooradering (houtwallen, bomenrijen, watergangen enz.) te verbinden in plaats van her en der kleine natuurgebieden te creëren. Waarbij er ook een passende en structurele vergoeding moet zijn voor aanleg en beheer van deze groen-blauwe dooradering om de grondeigenaren een aanvullend verdienmodel te bieden voor hun bijdrage aan de kwaliteit van het landschap.

Vanuit de Rijksoverheid komen fondsen beschikbaar voor de transitie van het landelijke gebied. Wij zetten als SGP in op een aanpak die niet alleen gericht is op het realiseren van natuurdoelen maar ook op het in stand houden van de leefbaarheid van het platteland en duurzaam toekomstperspectief voor agrariërs. Daarnaast vinden wij dat alle sectoren naar rato van de bijdrage aan de (stikstof) emissies mee moeten doen in de realisatie van de doelstellingen. De blik mag niet eenzijdig gericht zijn op de landbouw. Gedwongen onteigening om natuurgebieden te creëren wijzen we af. Ook omdat dit de mogelijkheden vermindert om de landbouw te extensiveren (grondgebondenheid). In plaats daarvan zet de SGP bij voorkeur in op omvorming van de betreffende bedrijven, zodat ze op de plek kunnen blijven met een rendabele be-

drijfsvoering, of een vrijwillige verplaatsing als omvorming niet lukt of niet past.

Natuur buiten natuurgebieden

Natuur is niet alleen te vinden in natuurgebieden of op het platteland, maar ook daarbuiten in woonwijken op industrieterreinen en schoolpleinen van steden en dorpen. Overal waar ruimte is voor groen is natuur. We zijn daarom een voorstander van natuurinclusief bouwen zowel in de steden en dorpen als op het platteland. Met meer kennis van de natuurwaarden van niet- natuurgebieden kan de provincie een bijdrage leveren aan de bewustwording van de waarde ervan bij onze inwoners. Natuurinclusief bouwen, dus ruimte voor passend groen in de leefomgeving draagt bij aan het welzijn, verbetert leerprestaties en heeft een positieve invloed op de gezondheid en het welbevinden. Tegelijkertijd levert streekeigen groen in de woon- en werkomgeving een bijdrage aan de versterking van de natuur in de brede zin.

Agrariërs leveren door agrarisch natuur- en waterbeheer een grote bijdrage aan het op peil houden van de biodiversiteit. Daarom intensiveren we de verweving van natuur en landbouw door langdurige vergoedingen te bieden aan agrariërs die hiermee aan de slag willen: het gaat niet alleen om biodiversiteit maar ook om boerdiversiteit. Als er sprake is van overgangsgebieden tussen natuurgebieden en hoogproductieve landbouwgebieden dan dienen deze overgangsgebieden de agrarische bestemming te houden. Tegelijk moeten de grondeigenaren de mogelijkheid hebben om langjarig een gegarandeerde vergoeding te krijgen voor het realiseren van de gedefinieerde doelen. In gebiedsprocessen werken we samen met lokale partners (inwoners, ondernemers en organisaties) aan natuurherstel en natuurbehoud. De resultaten daarvan moeten straks ook een plaats krijgen in de nieuwe Overijsselse omgevingsvisie.

Faunabeheer

De provincies hebben de Wet Natuurbescherming omgezet in provinciaal beleid.

Dit houdt in dat de provincie verantwoordelijk is voor vrijwel alle ontheffingen, vergunningen en meldingen én voor handhaving en uitvoering van het natuurbeleid. Daarbij moet een goede en rechtvaardige afweging worden gemaakt tussen natuurdoelen, soortenbescherming en economisch gebruik van het landschap.

Faunabeheer is nodig om te grote of ongezonde wildpopulaties te voorkomen, schade aan infrastructuur en dijken te voorkomen, gewasschade te beperken en exoten te weren. Een continue afweging van faunabeheermethoden is noodzakelijk. De jacht maakt daar een wezenlijk onderdeel van uit en dient ook de noodzakelijk ruimte te krijgen.

De SGP is van mening dat de wolf niet in het Overijsselse landschap thuishoort omdat de aanwezige natuurgebieden onvoldoende ruimte bieden voor de vestiging van een wolvenpopulatie. Daarnaast zijn er ook de ervaringen met wolven die verschillende soorten landbouwhuisdieren aanvallen en soms weinig afstand houden tot de mens. Daarom is het in onze optiek in Overijssel niet mogelijk om 'conflictarm samen te leven' met de wolf.

Concreet

- ▶ In Natura 2000-gebieden moet de focus niet alleen liggen op stikstof-doelen, omdat de instandhoudingsdoelen ook afhankelijk zijn van het herstel van de hydrologische balans, de kwaliteit van het water, het beheer van de natuur, de aanwezigheid van verbindingszones en de omvang van het gebied. Geen eenzijdige focus dus op de zogenaamde Kritische Depositie Waarde (KDW).
- ▶ Effectief natuurbeleid, gebaseerd op realistisch natuurbehoud en -herstel, met een bijpassend praktisch monitoringprogramma.
- ▶ De nadruk moet liggen op kwaliteit (biodiversiteit) en niet op de kwantiteit van natuur.
- ▶ Natuurwaarde van niet-natuurgebieden moet voor inwoners en onderne-

mers inzichtelijk gemaakt worden. Wij willen daarom het programma 'Natuur voor Elkaar' voortzetten om daarmee natuurwaarden ook binnen de woonwerkgebieden te brengen en inwoners en ondernemers te verbinden met natuur, niet omdat het moet, maar omdat het meerwaarde oplevert.

- ▶ Natuurinclusieve en klimaatadaptieve inrichting en uitbreiding van steden en kernen ondersteunen we waar het kan.
- ▶ Bij natuurbeheer heeft landschaps- onderhoud door agrariërs (met gegarandeerde langjarige betalingen) de voorkeur om daarmee ook een nieuw verdienmodel te bieden voor boeren.
- ▶ Agrarisch natuurbeheer moet voldoende aantrekkelijk worden gemaakt, met ruimte en waardering voor het vakmanschap van de boer.
- ▶ De provincie zorgt voor een vlotte en betrouwbare vergunningsverlening in het kader van de Wet natuurbescherming.
- ▶ De provincie zorgt voor een toegankelijk loket/portaal voor het melden van gewasschade door wild en voor het adequaat afhandelen daarvan.
- ▶ Het registreren van schade aan dijken (graafschade) door wild is belangrijk en geeft een juridische basis voor doeltreffende bestrijding van deze schades die de veiligheid in gevaar kunnen brengen.
- ▶ Weide- en akkervogels moeten worden beschermd tegen predatoren zoals vossen, kraaien, steenmarters enz. De provincie moet maximaal ruimte blijven bieden om deze predatoren in de buurt van weidevogelgebieden te verjagen en te bejagen.
- ▶ Het aantal ganzen, en de bijbehorende schade aan gewassen, is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Ook natuurbeheerders zien deze problemen. De SGP vindt dat een stevig beleid gevoerd moet worden om de ganzenschade fors te reduceren door zowel schadepreventie als gerichte bejaging.
- ▶ De komst van de wolf is inmiddels een feit in Overijssel. Voorlopig zijn het jonge wolven afkomstig uit wolvenroedels in Duitsland die door de provincie trekken op zoek naar een definitief territorium. Er moet een goede regeling komen voor agrariërs die schade lijden door deze trekkende wolven. Daarnaast moet er een financiële regeling komen om toepassing van preventieve maatregelen te stimuleren. Deze regelingen moeten ook gelden voor hobbyboeren. Als de wolf ernstige schade veroorzaakt of menselijk leed veroorzaakt moet de provincie actief mogelijkheden benutten om verregaande maatregelen te nemen tegen de wolf, inclusief vangen en bejagen.
- ▶ Er moet ruimte zijn voor de inzet van bewezen hulpmiddelen met het oog op een effectieve schadebestrijding of jacht. Dit geldt voor zowel inheems wild als voor zogenaamde exoten.
- ▶ Bij schade door beschermde diersoorten moet er adequate financiële compensatie zijn voor grondeigenaren en een laagdrempelige schaderegeling.

Recreatie & Toerisme

Het verstedelijkt wonen en het drukke en gejaagde maatschappelijke leven vragen om rust en recreatieruimte. De druk op lokale en regionale recreatieve voorzieningen is groot. Het is belangrijk dat er op korte afstand van de steden voor iedereen voldoende recreatiemogelijkheden zijn, de zogenaamde 'recreatie om de hoek'. Ook in regionaal verband is voldoende ruimte om te recreëren gewenst. Bij voorkeur zoeken we combinaties tussen agrarisch landschap en recreatief gebruik.

Om recreatie voor iedereen voldoende bereikbaar te houden willen we extra aandacht voor toegankelijkheid van recreatie- en natuurgebieden. We vinden het belangrijk dat (delen van) natuur- en recreatiegebieden ook toegankelijk zijn voor mindervaliden en rolstoelgebruikers. Het is belangrijk om, waar mogelijk en verantwoord, in te spelen op de behoeften van de toerist. Recreanten willen rust en beleving en hiervoor is de toegankelijkheid van de natuur belangrijk. Dat kan samengaan, mits duidelijk is wat waar mag en kan. Wij zijn geen voorstander van massarecreatie. Wij willen een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk bevorderen zodat inwoners van Overijssel en toeristen kunnen genieten van ons mooie en diverse landschap en onze bijzondere natuur. Recreatie en toerisme kan op het platteland voor (aanvullende) inkomsten zorgen, door o.a. verkoop van producten bij boerderijen en rustpunten, en daarmee een bijdrage leveren aan een vitaal platteland. Voorwaarde is dat toerisme toegankelijk is voor alle doelgroepen, bijvoorbeeld ook voor gezinnen met een kleine beurs.

De provincie moet de ruimte bieden om recreatievoorzieningen mogelijk te maken. Daarbij moet er oog zijn voor de lokale situatie, zo mag recreatie geen belemmering zijn voor agrarische activiteiten, maar juist een waardevolle toevoeging vormen. Zo spelen streekproducten in op de behoeften van de toerist en zorgen ze voor inkomsten.

Concreet

- ▶ Recreatiemogelijkheden op korte afstand van de stad, bij voorkeur in combinatie met agrarisch landgebruik.
- ▶ Recreatie mag niet ten koste gaan van de zondagsrust.
- ▶ Recreatieknooppunten moeten goed bereikbaar zijn met fiets, openbaar vervoer en auto.
- ▶ We streven naar goede toegankelijkheid van (delen van) onze natuur- en recreatiegebieden voor mindervaliden en rolstoelgebruikers.
- ▶ Gebruikers die recreatiegebieden vervuilen worden streng aangepakt.
- ▶ Geen grootschalige bebouwing bij natuurgebieden.
- ▶ We borgen een minimum aan vrij toegankelijke voorzieningen zodat gezinnen met een kleine beurs ook kunnen recreëren.
- ▶ Versterken van de informatievoorziening voor toeristen, door middel van fysieke informatiecentra als digitale oplossingen (zoals app's) en bewegwijzerde wandel- en fietsroutes.
- ▶ Focus op recreatie ten behoeve van gezondheid en welzijn.
- ▶ Stimuleren van diversiteit in horecavoorzieningen en slaapplekken zodat vakantie en ontspanning voor elke portemonnee beschikbaar is.
- ▶ Spreiding van toeristen om structurele overbelasting van recreatiegebieden tegen te gaan.
- ▶ Recreatie en toerisme stimuleren door evenementen die betrekking hebben op de lokale of regionale cultuur en historie.
- ▶ De positie van Giethoorn en de Sallandse Heuvelrug verdienen speciale aandacht. De recreatiedruk is daar al (soms) groot. Daarom moet actief gezocht worden naar mogelijkheden om het toerisme te spreiden en Overijsselse Hanzesteden, de IJssel(delta), het Vechtdal, Salland en Twente als aantrekkelijke alternatieven te presenteren en voldoende spreiding van bezoekers in de gebieden waarborgen, door op strategische plekken ruimte te realiseren voor parkeren, recreëren en horeca.

Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Het buitengebied is meer dan ooit in beweging. Er liggen grote opgaves vanuit het Rijk en de EU om stikstof en broeikasgassen te verminderen en water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren. Stuk voor stuk complexe natuur- en klimaatopgaven die met elkaar verbonden zijn. Het Rijk heeft bij de provincies de verantwoordelijkheid neergelegd om hieraan invulling te geven. Dat gebeurt binnen het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) als een provinciale uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk gebied. De SGP vindt dat de provincie maximaal de ruimte moet zoeken en benutten om het PPLG zelf in te richten en uit te voeren op de aard en de schaal die past bij onze provincie.

De SGP is trots op het platteland en de plattelandsbewoners. Daarom willen we de kwaliteit en identiteit van het landelijk

gebied beschermen. We vinden landbouw in onze provincie belangrijk. Hoe ziet de toekomst van ons landelijk gebied eruit? Hoe geven we per gebied invulling aan de natuur- en waterkwaliteit doelen? Doelen die ook in Europees en nationaal verband zijn afgesproken. We willen een duidelijk inzicht in de toekomst van het landelijk gebied voor inwoners en (agrarische) ondernemers, waarbij een economisch sterk, leefbaar en mooi Overijssel belangrijke waarden zijn. Mét een helder perspectief voor toekomstgerichte landbouw.

Dit moet de provincie doen samen met de inwoners en ondernemers uit het gebied en gebiedspartners als waterschappen en gemeenten, natuurbeheerders, landbouw- en andere belangenorganisaties. Uitgangspunt is de Overijsselse mentaliteit: samen de schouders eronder, met oog voor elkaars belangen en een eerlijke belangenafwe-

ging! De 'Overijsselse 3x3 aanpak' is volgens ons een goede aanpak. Daarin staan drie samenhangende doelen centraal:

- ▶ Het versterken van onze natuur zoals beschreven staat in de wet (zonder aanvullende provinciale doelen),
- ▶ Het behouden en waar mogelijk versterken van de sociaal-economische kwaliteit van het platteland,
- ▶ Een duurzaam perspectief voor de agrarische sector.

De uitwerking van het PPLG kan alleen doorgaan als de plannen tegemoet komen aan de drie doelen. Een kaalslag op het platteland is voor de SGP onacceptabel. Het behoud van sociale netwerken, voorzieningen en werkgelegenheid vormen een belangrijke pijler in de plannen die de provincie samen met de betrokkenen in gebieden gaat uitwerken. Perspectief voor (agrarische) ondernemers

is ook essentieel voor ons. Het is bekend dat boeren wel degelijk willen veranderen, willen innoveren en willen toewerken naar een duurzame en toekomstgerichte landbouw. We moeten hen daarvoor wel garanties voor de lange termijn kunnen bieden. Zodat zij weten dat investeringen terugverdiend kunnen worden en er zekerheid is.

Het is voor ons cruciaal dat boeren adequaat ondersteund worden om hun toekomstplannen te ontwikkelen. Daarvoor is deskundige en onafhankelijke advisering aan keukentafels en op de boerenerven noodzakelijk. De provincie moet dit proces maximaal faciliteren. Daarnaast is het belangrijk dat er realistische en meetbare natuurdoelen gehanteerd worden. Om de voortgang te volgen vinden we dat er een goed monitoringprogramma moet zijn.

Naar een gezonde economie

Een gezonde en sterke (regionale) economische ontwikkeling is onmisbaar. De provincie moet primair goede voorwaarden en ruimte scheppen waarin het bedrijfsleven zich op een verantwoorde wijze kan ontwikkelen. Dit is noodzakelijk voor voldoende werkgelegenheid en leefbaarheid. De Bijbelse opdracht van rentmeesterschap, waarbij iedereen zijn of haar verantwoordelijkheid vorm en inhoud kan geven, moet daarin tot zijn recht komen. De SGP vindt dat maatschappelijk bewust en duurzaam ondernemen moet worden gestimuleerd. De provinciale overheid kan een belangrijke taak hebben bij het samenbrengen van het onderwijs en het bedrijfsleven.

Economische ontwikkeling is geen doel op zich. De economie moet ten dienste staan van de mens en de samenleving. Niet andersom. Daarom moeten economische vraagstukken altijd in samenhang met andere beleidsvelden worden beoordeeld, zoals leefbaarheid, infrastructuur, woningbouw en milieu. Onze prestatie-maatschappij vergt te veel van mens en milieu. Daarom is de SGP tegenstander van de 7 keer 24-uurseconomie (24/7) en voorstander van een werkweek die wordt voorafgegaan door de zondag als gemeenschappelijke rustdag. De rustdag hebben we gekregen van onze Schepper in het belang mens en dier. De samenleving moet haar collectieve rustmomenten koesteren en bevorderen om het sociale gezinsleven te beschermen en de volksgezondheid te stimuleren. Dat komt de hele maatschappij ten goede.

Concreet

- ▶ Zuinig zijn op de zondag als collectieve rustdag en de waarde daarvan beschermen.
- ▶ Bevordering van minder en/of eenvoudigere regels en snelle vergunningverlening.
- ▶ Toezicht op de wet- en regelgeving door een adequaat handhavingsprogramma dat is afgestemd op de verantwoordelijkheid van het bedrijf.
- ▶ Optimale benutting van Europese fondsen.

- ▶ De kracht van TechBase Twente (het voormalig vliegveld Twente) benutten voor kennisintensieve en innovatieve technologische bedrijven die aan de luchtvaart gelieerd zijn. TechBase Twente moet op termijn kostendekkend en zelfstandig kunnen functioneren en niet afhankelijk zijn van structurele financiering door de provincie.
- ▶ Regionale afstemming van bedrijvigheid.
- ▶ We bieden ruimte voor maakbedrijven die de productie terughalen naar onze provincie. We vinden het van belang dat leveringszekerheid van cruciale goederen zoals medische goederen en chiptechnologie geborgd wordt door lokale productie.

Bedrijventerreinen / detailhandel

Robotisering, automatisering, thuiswerken, flexwerken en zzp'ers zorgen voor een gewijzigde economische dynamiek. De kantorenmarkt zal zich na COVID-19 opnieuw gaan vormen. Overmatige leegstand vraagt soms om (boven)regionale aanpak. Als SGP vinden we dit primair een gemeentelijke bevoegdheid, echter in afstemming met gemeenten kan dit ook gezamenlijk opgepakt worden.

De detailhandel bevindt zich in moeilijke omstandigheden. Als de samenleving digitaliseert, digitaliseert de detailhandel.

Ook dat heeft invloed op de winkelinfrastuctuur. Voor de leefbaarheid van stadswijken en dorpscentra, maar ook voor de leefbaarheid van dorpsgemeenschappen, is een florerende middenstand van groot belang. Voor webshops met een bezoekmogelijkheid op bedrijventerreinen moet maatwerk worden geleverd.

Concreet

- ▶ Herstructurering van bestaande bedrijventerreinen boven uitbreiding.
- ▶ Intensief ruimtegebruik op bedrijventerreinen stimuleren waarbij er ruimte is voor herbestemming en afbraak van leegstaande kantoren.
- ▶ Kantoorlocaties bij assen van openbaar vervoer.
- ▶ Goede ontsluiting van bedrijventerreinen door rand- of rondwegen buiten de dorps- of stadskernen.
- ▶ Stimuleren van het oprichten van regionale voedselmarkten.
- ▶ De provincie ondersteunt gemeenten die een toekomstbestendige brede detailhandelsvisie ontwikkelen. De detailhandel moet zich in de binnensteden en dorpscentra concentreren om leegstand te voorkomen.
- ▶ Het bouwen van grote distributiehallen ('dozen'), outletwinkels en andersoortige 'weidewinkels' in het buitengebied tegengaan.
- ▶ Volumineuze goederen clusteren op aangewezen terreinen in de buurt van centra.
- ▶ Bedrijven met intensieve transportbewegingen worden primair op goed ontsloten bedrijventerreinen geplaatst.
- ▶ Groen en natuur moet een wezenlijk onderdeel zijn bij de inrichting van bedrijventerreinen.

Midden- en klein bedrijf

De SGP vindt dat het midden- en kleinbedrijf een cruciale rol speelt in werkgelegenheid dicht bij onze inwoners. MKB-bedrijven zijn de motor van onze Overijsselse economie. Veelal zijn MKB-bedrijven in dorpen en steden familiebedrijven. Ze zijn vaak verankerd in de lokale samenleving en hebben meer oog voor de lange termijn.

We zien voor de provincie een rol om bij bedrijfsoverdracht te ondersteunen door bemiddeling bij bedrijfsovername naar familieleden of externen.

Innovatieve bedrijfsvormen bij nieuwe bedrijven en groeiende bedrijven stimuleren we waar mogelijk door deelname vanuit een regionaal investeringsfonds. Waar mogelijk ondersteunen we het MKB met programma's die voor een passende scholing zorgen voor vakmensen, zodat de scholing beter past bij de vraag van het MKB naar vakmensen.

Concreet

- ▶ De provincie ondersteunt een programma gericht op het versterken van kennis en vakmanschap.
- ▶ Talent behouden door voldoende werkgelegenheid te realiseren, hiermee voorkomen we uitstroom van HBO en WO studenten.
- ▶ Voor maakindustrie van cruciale goederen moet er ruimte beschikbaar zijn.
- ▶ Via het provinciaal investeringsfonds wordt innovatie gestimuleerd.
- ▶ De provincie ondersteunt familiebedrijven bij de zoektocht naar gepaste opvolging bij bedrijfsovername.
- ▶ Faciliteren van MKB-bedrijven bij het oplossen van knelpunten rond vergunningverlening, het toegang krijgen tot subsidieloketten en samenwerking met andere bedrijven en HBO-instellingen.
- ▶ Continueren van het beleid van topwerklocaties in de provincie, waarbij een voor een gemeente kenmerkende bedrijfssector een specifieke plek krijgt in het economische beleid van de provincie (zoals het genaamde tapijtcluster in Zwartewaterland).

Onderwijs en arbeidsmarkt

Onze provincie moet een goed vestigingsklimaat hebben voor mensen en bedrijven. Onderwijs en kenniscentra zijn daarin erg belangrijk. Bedrijven hebben goed opgeleide krachten nodig en kunnen soms onvoldoende gekwalificeerde mensen aantrekken. Te veel jongeren vertrekken uit kleinere gemeenten in de regio's. Daarnaast wordt

bij het maken van een beroepskeuze vaak niet gekeken naar het perspectief op de arbeidsmarkt. We hebben jonge mensen nodig die in Overijssel blijven wonen en werken, niet alleen als arbeidskracht maar ook voor de leefbaarheid.

We vinden dat de provincie zich actief moet blijven inzetten voor een krachtig onderwijsaanbod. Bereikbaarheid en kwaliteit van het onderwijs zijn belangrijk. We hebben opleidingen en kennisinstellingen nodig die innovatief zijn. De provincie moet zich nadrukkelijk inzetten om een bijdrage te leveren aan het samenbrengen van onderwijs, bedrijfsleven en arbeidsmarkt. Korpus, Bouwgilde en OLT in Rijssen zijn een mooi voorbeeld, hoe onderwijs door het bedrijfsleven wordt opgepakt en zo mensen opleidt en vasthoudt in de regio.

Het is belangrijk dat participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals arbeidsgehandicapten, langdurig werklozen en statushouders, actief gestimuleerd wordt. Tevens dient de subsidieverdeling vanuit de provincie gelijkmatige over alle organisaties verdeeld te worden, zonder dat de achtergrond van de organisaties daarbij een rol speelt.

Concreet

- ▶ Initiatieven stimuleren om de behoefte van het bedrijfsleven en het onderwijsaanbod beter op elkaar af te stemmen.
- ▶ Stimuleren dat achterstandsgroepen door scholing en werkervaringsplekken een baan kunnen vinden in een sector met structurele behoefte aan werknemers. We denken dan aan arbeidsgehandicapten, migranten, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en 50-plussers.
- ▶ Wet- en regelgeving passend (laten) maken om in grensgebieden arbeidskrachten beter te kunnen uitwisselen.
- ▶ Vakmanschap behouden en blijven ontwikkelen, ook bedrijfsopleidingen door de bedrijven te stimuleren om de doeners ruimte te bieden hun vakmanschap te borgen door een diploma.
- ▶ Leerlingen moeten bij het kiezen van

een beroepsopleiding adequate informatie krijgen over tekorten of overschotten op de arbeidsmarkt. Hierbij dient de provincie indien gewenst te faciliteren.

- ▶ Vakmanschap blijven behouden en ontwikkelen door bij provinciale opdrachtverlening ruimte te bieden aan bedrijven die actief betrokken zijn bij het versterken van vakmanschap van de medewerkers.
- ▶ Kennis en ondernemerschap op het gebied van onderhoud renovatie en restauratie van bestaande gebouwen en monumenten stimuleren omdat deze deskundigheid dreigt te verdwijnen, terwijl er behoefte is aan goed geschoolde vakmensen op dit gebied.
- ▶ Binden van hoger opgeleiden aan de regio door innovaties te stimuleren en vestiging van kennisintensieve bedrijven te faciliteren.
- ▶ Startende ondernemers een steuntje in de rug geven vanuit de provincie voor een substantiële periode, waarbij innovatie en verduurzaming belangrijke beoordelingscriteria zijn. Vooral ondersteuning bij het ondernemerschap is belangrijk. Financiële ondersteuning moet dan wel vooral plaatsvinden door middel van een risicodragende financiering.

Arbeidsmigranten

Het zorgen voor elkaar is een belangrijk bijbels uitgangspunt. De overheid vervult daarin een belangrijke rol. Huisvesting van arbeidsmigranten is een onderwerp dat in veel gemeenten en provincies speelt. Het beleid hiervoor ligt primair bij de gemeenten, die deels terugvallen op provinciale regelgeving.

De groep arbeidsmigranten is niet uniform. Een belangrijk onderscheid is de periode van hun verblijf in Nederland. Voor de korte duur (1 tot 18 maanden) betreft het vooral seizoenarbeiders en mensen die voor een project komen. Kenmerkend voor seizoenarbeiders is dat die groep elk jaar terugkomt op dezelfde locaties. Vooral deze groep verdient extra aandacht.

De afgelopen jaren is op veel plaatsen de situatie ontstaan dat arbeidsmigranten gehuisvest worden in woonhuizen in woonwijken. Als dat op vrij grote schaal gebeurt, kan dat negatieve effecten voor deze woonwijken geven (o.a. veel extra auto's in de straat, minder goed onderhouden tuinen en huizen, bewoners die niet bijdragen aan het in stand houden van de lokale voorzieningen en verenigingen etc.) èn minstens zo belangrijk, ze houden (gezins)woningen bezet die ook erg nodig zijn voor mensen die een permanente woning zoeken.

In diverse gemeentes zijn proefprojecten gedaan met meer centrale huisvesting voor 'short stay' arbeidsmigranten. Daarbij zijn de locaties voor zulke (semi-permanente) huisvesting vaak aan de rand van kernen op een bedrijventerrein.

Voor universiteiten en hogescholen zijn internationale studenten en kenniswerkers belangrijk. Zij kunnen door het ontbreken van een eigen netwerk moeilijk aan passende woonruimte komen. Een grote groep is hier voor korte tijd, maar de blijvers vormen een positieve impuls voor de regio. We zien graag dat deze groep onderdeel wordt van de lokale samenleving en niet een aparte gemeenschap vormt. Initiatieven die hun integratie bevorderen verdienen daarom steun. Hierbij moet de focus liggen op mensen die kunnen bijdragen aan de economische en maatschappelijke ontwikkeling in Nederland en niet op mensen die hier komen met een politieke of militaire beurs.

Concreet

- ▶ Verantwoorde huisvesting arbeidsmigranten stimuleren verspreid over de gemeente.
- ▶ Percentages afspreken voor kwetsbare doelgroepen.
- ▶ Doorstroming bevorderen.
- ▶ Het is logisch dat we oog houden voor wachttijden voor sociale huurwoningen voor eigen inwoners.
- ▶ Wonen op bedrijventerrein mogelijk maken in de omgevingsverordening.

Digitalisering

Snel internet (zoals glasvezel) is een belangrijke digitale voorziening voor de maatschappij. Het kan bijdragen aan sociale en maatschappelijke participatie en versterkt het leef- en vestigingsklimaat voor zowel bewoners als bedrijven. Snel internet is dan ook niet meer weg te denken uit onze samenleving. Iedereen moet hiervan gebruik kunnen maken ten behoeve van particulier en zakelijk gebruik. De provincie faciliteert en stimuleert onderzoeken en initiatieven die erop gericht zijn snel internet verder te ontsluiten in buitengebieden.

De digitalisering gaat voorwaarts. De SGP zet digitale middelen in waar het nuttig is. Het is van belang dat provincies een eigenstandige ethische afweging maken over de inzameling en gebruik van data. Daarnaast beschermen wij data en investeren in cyberveiligheid. De provincie werkt hierin nauw samen met de gemeenten om kennis te ontwikkelen en te delen. Via bijvoorbeeld bibliotheken wordt voorzien in ondersteuning voor mensen die digitaal niet volledig mee kunnen komen. De provincie houdt altijd een mogelijkheid voor persoonlijk contact en brieven per post.

Concreet

- ▶ We faciliteren en stimuleren snel internet in buitengebieden.
- ▶ We hechten aan een bereikbare overheid, ook voor niet digitaal vaardige inwoners.
- ▶ We investeren in dataveiligheid en weerbaarheid tegen datalekken (AVG).
- ▶ Datacenters passen in verband met de omvang niet op elke plek onze provincie. De SGP is tegen vestiging van algemene datacenters in verband met ruimtevraag, energie- en watergebruik. Tenzij het datacenters zijn die belangrijk zijn voor veiligheid of de Overijsselse economie en ze goed ingepast worden met optimale functiecombinatie (bijv. restwarmte gebruik, energie opwek op het dak) en op een passende plek in het landschap.
- ▶ We faciliteren digitalisering in o.a. het openbare leven om o.a. slimme technieken t.b.v. doorstroming bij verkeerslichten en smart verlichting op donkere locaties.

Circulariteit

In het Nederlands grondstoffenakkoord is afgesproken dat in 2030 tenminste 50% van de grondstoffen die gebruikt worden in de economie circulair zijn. Dat houdt in dat na gebruik in een toepassing de grondstof opnieuw benut kan worden. Dit heeft een grote impact op innovaties, beschikbaarheid van materialen en de wijze van ontwerp en productie van goederen. De SGP vindt het een goede ontwikkeling om de aarde niet verder uit te putten door ongebreidelde winning van grondstoffen maar deze op een slimme manier meerdere malen te benutten. Dit begint met het repareren en/of het opnieuw benutten van afgedankte producten. Vervolgens dienen de materialen optimaal hergebruikt te worden. Hiermee wordt uitputting van grondstoffen bestreden én wordt beschikbaarheid van materialen meer gestroomlijnd.

De provincie speelt een verbindende en coördinerende rol naar de (MKB) bedrijven met als doel om gezamenlijk circulair werken in onze provincie te verkennen en

uit te breiden: 'van winning tot ontmanteling'. Daarnaast besteden we zelf onze projecten circulair aan. Bij bouwprojecten voor provinciale gebouwen worden materialenpaspoorten toegepast zodat voor hergebruik bekend is welke materialen toegepast zijn.

Concreet

- ▶ De provincie stimuleert en faciliteert ondernemers om gezamenlijk te werken aan de realisatie van een circulaire economie.
- ▶ De provincie werkt samen met agrariërs aan de opgave een circulaire provincie te worden bijvoorbeeld door teelten toe te passen die gebruikt kunnen worden in de bouw of industrie (biobased bouwen en inzet van biobased materialen).
- ▶ Circulariteit wordt in aanbestedingen meegenomen en positief beoordeeld.
- ▶ Primaire grondstoffen verminderen en secundaire grondstoffen hoogwaardiger verwerken (tot nieuwe primaire grondstof).

Een toekomstbestendige leefomgeving

Leefomgeving en volksgezondheid hangen nauw samen. Bouwen en bewaren betekent ook scherp toezien op de kwaliteit van de natuur, de planten en dieren en de leefomgeving. Bij elke ontwikkeling (investeringen, vergunningverleningen) moet worden nagegaan wat het effect is op de omgeving. Indien nodig moeten maatregelen worden getroffen om aantasting van het milieu en de leefomgeving te voorkomen.

Dit betekent een streng, duidelijk en rechtvaardig milieubeleid voor bedrijven. Als de provincie verantwoordelijk is voor de handhaving moeten er fysieke (aangekondigde/onaangekondigde) controles bij bedrijven plaatsvinden.

Bedrijven krijgen vertrouwen als keer op keer blijkt dat men aan regelgeving voldoet.

De provincie moet inzetten op het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven; dit kan door meer ruimte te creëren binnen de bestaande regels. Het aanleggen van stevige bufferzones rond grote bedrijventerreinen zorgt voor minder geluids- en stofoverlast voor de omgeving en voor meer milieugebruiksruimte binnen het bedrijventerrein.

Concreet

- ▶ Vergroting van de milieugebruiksruimte rond bedrijventerreinen door de aanleg van bufferzones.
- ▶ Bij niet te compenseren schade aan het milieu gaat een investering niet door.
- ▶ Een streng en rechtvaardig handhavingsbeleid.

Wonen

De woningmarkt is de laatste jaren volop in ontwikkeling. De trek naar de stad is versterkt zichtbaar, maar we zien ook een trek vanuit de randstad richting het

platteland. In sommige landelijke gebieden moet rekening worden gehouden met een mogelijke krimp van de bevolking en de bijbehorende afvlakking van de behoefte aan woningen. Aan de andere kant zien we ook dat jongeren uit dorpen en buurtschappen graag blijven wonen in de omgeving waarin ze opgegroeid zijn. Helaas zijn daarvoor onvoldoende betaalbare woningen beschikbaar.

Door onvoldoende aanbod van passende woningen is de mobiliteit op de huurwoningmarkt erg laag. Voor starters is het buitengewoon lastig om een betaalbare woning te vinden, terwijl de vergrijzing voor een toenemende behoefte aan seniorenwoningen zorgt. De stijgende huizenprijzen, de stikstofcrisis, de hoge kosten voor (bouw)materialen en de toenemende regelgeving zorgen ervoor dat de woningmarkt in de toekomst nog verder onder druk komt te staan. Tevens zorgt de toestroom van arbeidsmigranten en statushouders voor andere uitdagingen op het gebied van huisvesting. Het is belangrijk dat onze provincie hierop anticipeert door samen met het rijk en de gemeenten te werken aan het wegnemen van onnodig belemmerende regelgeving en samen met de marktpartijen te zoeken naar oplossingen, zodat er gebouwd wordt.

Hoogbouw kan met name in de steden

helpen om te voorzien in de behoefte aan woningen. Dit moet echter niet leiden tot verdere verstening. Juist bij hoogbouw is een groene omgeving en inpassing in de omgeving belangrijk. Daarom hebben parkeerelders ook de voorkeur boven parkeerterreinen met auto's.

Concreet

- ▶ Bevorderen van bouwen voor eigen behoefte (natuurlijke aanwas) in kleine kernen.
- ▶ Basisvoorzieningen moeten in de kleine kernen blijven. De provincie dient hierin te zoeken naar mogelijkheden dit te faciliteren. Boerderijwinkels zijn hierbij een goede optie.
- ▶ Bevorderen van doorstroming op de woningmarkt door het waarborgen van voldoende betaalbare woningen.
- ▶ Bouwen dient bij voorkeur binnenstedelijk plaats te vinden. Wanneer dit onvoldoende mogelijkheden biedt, zullen de bestaande 'rode contouren' aangepast moeten worden om te voorzien in de behoefte aan woningen. We zijn geen voorstander van nieuwe woonfuncties in het buitengebied omdat dit leidt tot beperkingen voor agrariërs die daar al soms eeuwenlang een bedrijf hebben en voorzien in een primaire behoefte van inwoners, namelijk voedsel.
- ▶ Samen met het Rijk, de gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen zoeken naar mogelijkheden om de woningmarkt beter in balans te krijgen.
- ▶ Samen met de gemeenten werkt de provincie aan een betere spreiding van sociale woningbouw zodat het ontstaan van kwetsbare wijken en buurten (vaak met eenzijdige bevolkingssamenstelling) wordt tegengegaan.
- ▶ Aandacht geven aan leefbaarheid in de dorpen. Woningbouw helpt mee om voorzieningen in stand te houden.
- ▶ Met het oog op de enorme gevolgen voor de leefbaarheid en het woongenot zijn we tegen uitbreiding van vliegveld Lelystad zolang de problematiek van de laagvliegroutes boven Overijssel niet opgelost zijn. Daarnaast moet de benodigde (stikstof)ruimte voor Lelystad niet ten koste van boeren in Overijssel of beperkingen opleggen aan woningbouw in Overijssel.
- ▶ De provincie stimuleert actieve samen-

werking tussen de gemeenten om de woningnood terug te dringen.

- ▶ De provincie neemt een coördinerende rol op zich bij het verdelen van de (tijdelijke) huisvesting voor arbeidsmigranten en statushouders over de gemeenten.
- ▶ Permanent wonen in recreatiewoningen is in beginsel niet wenselijk, maar soms is maatwerk nodig.
- ▶ Laat authenticiteit van steden en dorpen niet verloren gaan door verdichting en verstedelijking. Wees zuinig op (speel)groen. Parken zijn de groene longen van een stad.
- ▶ We werken aan het saneren en herbestemmen van bestaande bebouwing; inbreiding en herstructurering gaan boven uitbreiding, mits dit niet ten koste gaat van het leefklimaat in dorpen en steden.
- ▶ De provincie schenkt in het provinciale beleid specifiek aandacht aan het voorkomen van energiearmoede onder particuliere woningeigenaren van oudere en energetisch minder efficiënte woningen.
- ▶ Een groene, natuurlijke omgeving moet een wezenlijk onderdeel zijn bij de (her)inrichting van woonwijken.

Omgevingsvisie en omgevingswet

Als gebiedsregisseur gaat de provinciale overheid samen met de lokale overheden over de inrichting van de provincie. Deze balans is vastgesteld in de omgevingsvisie en omgevingsverordening. Of deze balans klopt, zal periodiek herijkt moeten worden.

Het beleid dat door de provincie wordt gemaakt, wordt door gemeenten in samenwerking met maatschappelijke organisaties lokaal vertaald en uitgevoerd. De provincie ziet toe op de kwaliteit van het uitgevoerde beleid. Voor de SGP betekent dit dus ook dat ons standpunt afgestemd wordt met de lokale politiek om zoveel mogelijk op de hoogte te zijn van de zaken die in gemeenten van groot belang zijn.

Concreet

- ▶ Zuinig zijn op (de openheid van) het landelijke gebied. Bij ontwikkelingen wordt altijd afgewogen waar deze een plek krijgen met behulp van de ladder voor duurzame ontwikkeling.
- ▶ Het 'Ja, mits'-denken, het denken

vanuit kansen van ontwikkelingen, vergt een cultuuromslag en geeft initiatieven uit het werkveld de ruimte. We bevorderen deze cultuuromslag actief. Dat betekent dat (ruimtelijke) initiatieven proactief en ondersteunend worden opgepakt.

- ▶ De provincie krijgt bij de invoering van de Omgevingswet meer ruimte om zelf omgevingswaarden voor allerlei milieuaspecten vast te stellen of om scherpere normen vast te stellen dan de landelijke normen. De SGP vindt dat de provincie hier zorgvuldig mee moet omgaan. Dergelijke normen moeten noodzakelijk zijn voor de gezondheid van inwoners en voor bedrijven haalbaar en betaalbaar zijn.

Energietransitie

Van de huidige fossiele energiebronnen (gas, olie en kolen) is de wereldwijde voorraad in de bodem niet onuitputtelijk. We hebben in korte tijd grote voorraden fossiele brandstoffen erdoor gejaagd vanwege ons streven naar meer welvaart en onze behoefte aan comfort. Daarnaast zijn we voor onze energievoorziening afhankelijk van landen met soms dubieuze of dictatoriale regimes. Het gebruik van fossiele brandstoffen en de uitstoot van CO₂ moeten worden teruggedrongen. Zowel vanuit de scheppingsopdracht om de aarde te bouwen en te bewaren als vanuit de overtuiging dat we minder afhankelijk moeten worden van dictatoriale of dubieuze buitenlandse regimes wil de SGP op een realistische wijze werken aan een hernieuwbare energievoorziening. De eerste en meest winstgevende maatregel is: zoveel mogelijk energie besparen. Op dit punt valt nog veel te winnen. Denk aan het isoleren van woningen, efficiëntere bedrijfsprocessen en het verminderen van transportkilometers. Alle energie die niet gebruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden.

De nog lopende opgave van het Rijk om windenergie op land te realiseren in de Regionale Energie Strategieën, kan knellen met wat inwoners wenselijk vinden.

Alternatieve duurzame oplossingen, zoals warmte uit oppervlaktewater en afvalwater, moeten daarom alle kans krijgen. Er is zeker niet één vaststaand alternatief voor fossiele energiebronnen. Er kan feitelijk geen enkele soort alternatieve energie (zon, wind, biomassa, mestvergisting en kernenergie) worden gemist om de ambitieuze doelen enigszins te kunnen halen. Bij de keuze van duurzame energie-opwekkers moet een afweging gemaakt worden tussen efficiëntie, haalbaarheid, betaalbaarheid en inpasbaarheid in het landschap.

In de praktijk blijkt nu wat men al langere tijd wist. Ons energienet is ingericht op transport van grote energiecentrales naar veel verbruikers. In de nieuwe situatie komen er veel kleine 'energiecentrales' bij omdat particulieren en bedrijven energie terug leveren aan het net. Als provincie zetten we in op aanpassingen aan het net die 'zon op dak' mogelijk maken. Een beperkte netcapaciteit mag niet leidend zijn voor de samenstelling van de energiemix ten opzichte van het draagvlak.

We zien in waterstof een kansrijke energiedrager die goed vervoerd kan worden via (de bestaande gas-) leidingen. We ondersteunen en faciliteren initiatieven die de waterstofeconomie verder helpen, ook omdat veel meer energieopslagcapaciteit in de toekomst nodig is. We participeren actief in het faciliteren van de energieopslagcapaciteit om opgewekte energie nuttig te gebruiken.

Als windenergie op land wordt gerealiseerd, is niet alleen draagvlak van belang maar moet de omgeving (de omwonenden) ook meeprofiteren. Daarnaast streven we, met het oog op gezondheidseffecten, naar verantwoorde en onderbouwde afstandsnormen met betrekking tot de afstand tussen windturbine(s) en woningen.

Concreet

- ▶ Verduurzaming van de energievoorziening is een noodzakelijke, maar

complexe opgave waarbij we aandacht moeten houden voor draagvlak en realistische mogelijkheden. Het is heel belangrijk dat deze verduurzaming wordt gestuurd en gefaciliteerd door ruimtelijk beleid dat rekening houdt met de gezondheid van inwoners. Verduurzaming van de energievoorziening moet daarom een belangrijke plek krijgen in omgevingsvisies en omgevingsplannen.

- ▶ Zo veel mogelijk inzetten op zonne-energie, in het bijzonder op daken. Er is nog voldoende dakoppervlak beschikbaar. De zonneladder van de provincie Overijssel is daarvoor het uitgangspunt.
- ▶ Op gronden met een mindere landbouwkundige kwaliteit kunnen zonnenvelden een alternatief zijn voor wind op land, zolang dit niet ten koste gaat van grond die uitermate geschikt is voor landbouw.
- ▶ Geen enkele alternatieve energiesoort kan in de nieuwe energiemix worden gemist, dus naast zon en wind ook duurzaam gas, blauwe energie, geothermie enzovoorts. We sluiten daarbij passende vormen van (kleinschalige) kernenergie niet uit.
- ▶ Alleen toestemming voor windturbines met voldoende draagvlak en als er ruimte wordt geboden voor participatie met omwonenden. Ook moet de omgeving op een rechtvaardige wijze meeprofiteren van de baten, zodat lusten en lasten meer in evenwicht zijn. Minimaal 50% (en bij voorkeur 100%) van het eigendom is in handen van particulieren of coöperaties in een straal van 10 km rond projecten.
- ▶ De transportcapaciteit van het elektriciteitsnet dient versneld vergroot te worden omdat dit een belemmerende factor is voor verschillende initiatieven. Inzet voor vergroting netcapaciteit moet aansluiten bij een energiemix met draagvlak.
- ▶ Meer energieopslagcapaciteit is dringend nodig. We zetten ons daarom in voor waterstof als (extra) energiedrager.
- ▶ Lokaal kan de restwarmte van industriële bedrijven nuttig worden gebruikt. De provincie kan hierbij een faciliterende rol spelen.
- ▶ We zetten ons in voor aquathermie en zijn terughoudend met (ultra-)diepe geothermie vanwege de onzekerheid over de effecten op lange termijn.
- ▶ Geen grote windparken in de buurt van een woonomgeving vanwege de mogelijkheid dat turbines die dicht bij elkaar staan elkaar qua laagfrequent geluid kunnen versterken en daardoor een sterke invloed hebben op de gezondheid van omwonenden.
- ▶ Energievoorziening met een sterke voorkeur voor meervoudig ruimtegebruik.
- ▶ We zijn een voorstander van installaties voor energieopwekking waar de ruimtelijke claim in verhouding is tot de opgewekte energie.
- ▶ Bij nieuwbouw moet aardgasvrij gebouwd worden, waarbij we een sterke voorkeur hebben voor de realisatie van optimaal geïsoleerde woningen zodat de benodigde energiebehoefte zo klein mogelijk is.
- ▶ We zijn een voorstander van zogenaamde energiehubbs of een energielandschap waarin verschillende energie gerelateerde activiteiten geclusterd worden zodat een efficiënt en krachtig systeem ontstaat.

Cultuur en cultuurhistorie

Cultuur en kunst kunnen het leven verrijken en bijdragen aan een goede en aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Daarom willen we verantwoorde kunstuitingen bevorderen. De provincie kent uiteenlopende vormen van cultureel erfgoed. De SGP hecht veel belang aan het behoud en de benutting van ons cultureel erfgoed. Het provinciale culturele, religieuze en militaire erfgoed verdient steun en bescherming. Financiële ondersteuning van de provincie kan daarbij noodzakelijk zijn, maar exploitatie op basis van eigen inkomstenbronnen hoort voorop te staan. Tevens is het van belang dat dit erfgoed zowel fysiek als digitaal goed toegankelijk is. We willen dat de provincie ook kleinschalige (amateur)kunst en lokale cultuur stimuleert.

De SGP hecht grote waarde aan historisch erfgoed. Historische archieven maken hier deel van uit. In het beheer hiervan heeft Collectie Overijssel (voorheen Historisch Centrum Overijssel) een centrale plaats. Vanwege allerlei afwegingen (ruimtetekort, noodzakelijke in pandige aanpassingen en plannen van de gemeente Zwolle voor woningbouw) is onderzoek gewenst naar de mogelijkheid om een nieuw innovatief en duurzaam provinciaal Collectiecentrum te realiseren waarin het 'verhaal van Overijssel' verteld kan worden aan de hand van de erfgoedcollecties.

Concreet

- ▶ Bevorderen van verantwoorde kunstuitingen.
- ▶ De provincie schenkt specifieke aandacht aan het in standhouden van monumentale gebouwen, kerken en orgels en militair erfgoed en gedenkplaatsen.
- ▶ Musea moeten uitnodigend zijn en archeologische vondsten moeten toegankelijk zijn voor een breed publiek.
- ▶ Het behoud van cultureel erfgoed, zoals streekcultuur, streektaal en historische verenigingen, ziet de SGP als provinciale taak waarvoor financiële ondersteuning beschikbaar moet zijn.
- ▶ De geschiedenis van de Joodse en de Molukse gemeenschappen in Overijs-

sel verdient bijzondere aandacht. De provincie schenkt daarom bijzondere aandacht aan het in standhouden van hun synagogen, kerken en plaatsen met historische waarde.

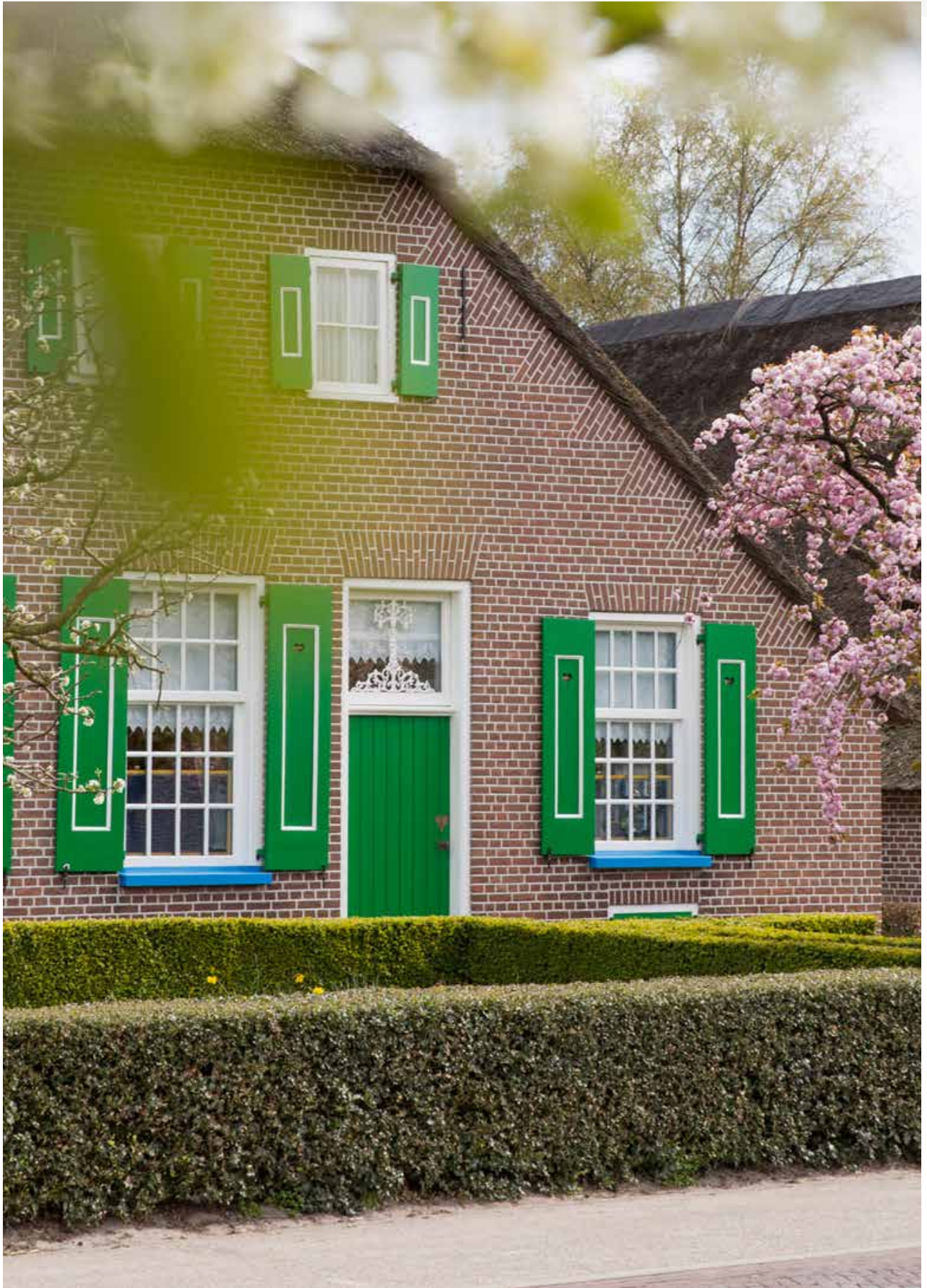
- ▶ Vorming van ketens van culturele attracties is een goede manier om het monumentenbeleid of de regionale culturele infrastructuur te versterken.
- ▶ Financiële ondersteuning voor een museum of culturele instelling is afhankelijk van de informatieve waarde.
- ▶ Provincie Overijssel onderzoekt in samenwerking met Collectie Overijssel, het Rijk en overige relevante partners, de mogelijkheden voor een nieuw gebouw waarin Collectie Overijssel optimaal invulling kan geven aan haar doelstellingen en taken. Ingebruikname in 2028 is een mooi doel vanwege het 500-jarig bestaan van Overijssel als bestuurlijke eenheid

Cultuureducatie

De SGP vindt het belangrijk om de cultuurhistorie breed uit te dragen. Voor een goede koers richting de toekomst is kennis van de eigen geschiedenis onmisbaar. Het is daarom belangrijk om de geschiedenis van de provincie ook bij de jeugd onder de aandacht te brengen. Ook bibliotheken vragen betrokkenheid van de provincie. Deze culturele voorzieningen zijn onmisbaar voor een toegankelijke informatievoorziening. De SGP wijst het aanbod van producten en diensten die strijdig zijn met Gods Woord af.

Concreet

- ▶ We moeten de historie de historie laten en deze zeker niet belasten met hedendaagse morele normen. Bescheidenheid is gepast, want latere generaties zullen weer over ons oordelen.
- ▶ In stand houden van de opgestelde Canon van de Nederlandse Geschiedenis en de kennis hiervan onder een breed publiek bevorderen.
- ▶ Wij vragen specifiek aandacht om de invloed en doorwerking van de Moderne Devotie blijvend plaats te geven in de Overijsselse samenleving.
- ▶ We willen de oude Overijsselse Statenzaal in Zwolle een prominente plaats geven in activiteiten rond cultuur en burgerschap.
- ▶ De provincie zet zich in voor een leescultuur door bibliotheken en uitleenpunten voor boeken in het landelijk gebied in stand te houden en te stimuleren.
- ▶ De provincie stimuleert het bezoeken van historische centra en herinneringsplekken door kinderen en jongeren.

5 Samenwerken aan de toekomst

Voor het uitvoeren van haar werkzaamheden werkt de provincie samen met verschillende (soorten) organisaties. Rondom waterveiligheid zijn de Waterschappen een belangrijke partij vanuit de toezichthoudende rol en rondom veiligheid werkt de provincie samen met veiligheidsdiensten en omgevingsdiensten. Voor onze provinciale wegen en fietspaden werken we samen met gemeenten om onder andere veiligheid in het verkeer te borgen. Zo werken we in samenwerkingsrelaties en vanuit de kracht van de betreffende organisaties aan een veilige en leefbare leefomgeving.

Veiligheid

De provincie zorgt voor veilige provinciale (infrastructurele) kunstwerken, bruggen en vaarwegen. Hierbij maakt zij gebruik van de samenwerking met Veilig Verkeer Nederland en overige organisaties en belangengroepen die knelpunten signaleren.

Bij calamiteiten dienen inwoners volledig, tijdig en accuraat geïnformeerd te worden. Daarvoor is een dekkend aanbod van rampenzenders in de provincie noodzakelijk. De provincie treedt ook op bij gemeente-overstijgende rampen en crises en bevordert in dat kader de samenwerking tussen Rijk, veiligheidsregio, gemeenten en waterschappen.

De komende jaren zal de trend zich doorzetten dat jaarlijks verschillende agrariërs stoppen met hun bedrijfsactiviteiten. Hierbij komt bebouwing vrij. De provincie moet een proactieve rol pakken om drempels bij stoppen en slopen te voorkomen en herbestemmingen mogelijk te maken. Richting het Rijk wordt actief gelobbyd om belastingregelgeving aantrekkelijker te maken voor stoppers zodat blokkades in regelgeving worden weggenomen. Het vrijkomen van bedrijfsgebouwen vraagt om extra aandacht om ongewenste of ondermijnende activiteiten daarin te voorkomen.

Voor een veilig buitengebied bepleit de SGP een integrale blik op het voorkomen van onveilige en ondermijnende activiteiten en een adequate hulpverlening. Voor effectiever optreden moeten groene BOA's en provinciaal toezichthouders effectief samenwerken en dienen ze te kunnen beschikken over effectieve hulpmiddelen nu de politie steeds minder capaciteit heeft, wat sterk wordt gevoeld in het landelijk gebied.

Concreet

- ▶ De SGP heeft blijvend aandacht voor de aanrijdtijden van de ambulance en overige hulpdiensten in buitengebieden. We staan daarbij open voor alternatieven met betrekking tot de reguliere spoedambulance. Zoals de zogenaamde Rapid Responder (volledige ambulance, alleen kan deze geen patiënt meenemen), de traumahelikopter en de MCA (Minder Complexe Ambulancezorg) die de planbare ritten verzorgt en daarmee de spoedambulances ontlast.
- ▶ In Oost-Nederland moet ook een plek zijn voor een heli-traumateam.
- ▶ Overijssel moet beschikken over voldoende ziekenhuizen voor basiszorg die verspreid zijn over de provincie.
- ▶ De SGP pleit voor een adequate informatievoorziening bij rampen en calamiteiten waarvoor de rampenzenders

- voldoende geëquipeerd moeten zijn.
- ▶ Bij de minister bepleiten we voor een effectieve uitrusting en handelingsruimte van groene BOA's, zodat zij beter kunnen optreden tegen criminelen.
 - ▶ Bij het Rijk lobbyen we voor het vereenvoudigen van regelgeving voor stoppers zodat bedrijfsgebouwen gesloopt of herbestemd kunnen worden om ondermijnende activiteiten te voorkomen.
 - ▶ Vakantieparken beschouwen we voortdurend vanuit een programma vitale vakantieparken zodat deze niet verworpen tot een vrijplaats van (ondermijnende) criminele activiteiten. We zien dit primair als een rol voor de gemeenten, maar vinden wel dat de provincie hierin gemeenten moet faciliteren met kennis(deling).
 - ▶ Vanuit onze toezichhoudende rol op bodemkwaliteit ondersteunen we gemeenten en omgevingsdiensten

actief bij het opruimen van (drugs)afval in natuurgebieden en op agrarische percelen. Om blijvende milieuschade te voorkomen treden we snel op als provinciaal orgaan.

Zorg voor elkaar

Het zorgen voor elkaar is een belangrijk bijbels uitgangspunt. De overheid vervult daarin een belangrijke rol. Alle burgers moeten kunnen beschikken over zorg die betaalbaar toegankelijk en zo mogelijk dicht bij huis is en van een hoog niveau. De uitvoering van zorgtaken ligt in principe bij de gemeente. Als er vanuit de provincie wordt bijgedragen aan gemeentelijke taken is dat tijdelijk en erop gericht om gemeenten in staat te stellen zelf die verantwoordelijkheid te nemen. Het aantal senioren in de provincie neemt toe. In het seniorenbeleid moet hiermee rekening worden gehouden. Ouderen moeten naar onze mening zo lang mogelijk actief

zelfstandig en redzaam in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven. De provincie stimuleert het beleid voor woonzorgboerderijen en mantelzorgwonen. In het landelijk gebied is er ook aandacht voor spreiding van centra voor palliatieve zorg en hospices. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn van groot belang in de zorg voor jong en oud. De provincie ondersteunt netwerken en steunt functies die op hun beurt gemeenten steunen bij het gemeentelijk beleid.

De Syrisch-orthoxe, Armeense en Molukse gemeenschappen hebben door de jaren heen een plek gekregen in de Overijsselse samenleving. Zij participeren in onze samenleving op een wijze die respect en waardering verdient. De SGP leeft mee met de Armeense gemeenschap die ieder jaar de genocide herdenkt die ruim 100 jaar geleden plaatsvond.

Concreet

- ▶ Aantrekkelijke woonvormen voor groepen van senioren stimuleren om elkaar gemakkelijk onderling hulp te bieden en eenzaamheid tegen te gaan. Een mogelijkheid is ook om dergelijke woonvormen te ontwikkelen voor een mix van senioren en jongeren zodat sociale interactie kan ontstaan. Een voorbeeld hiervan is de Noabershof in Rijssen.
- ▶ Voldoende spreiding van zorgvoorzieningen stimuleren.
- ▶ Netwerken en steunfuncties in de mantelzorg ondersteunen.
- ▶ Vrijwilligers verdienen provinciale steun en waardering.

Maatschappelijke deelname

De mogelijkheden om volwaardig te participeren in de maatschappij wordt grotendeels bepaald door scholing en werk maar ook door persoonlijke vorming en zinvolle vrijetijdsbesteding. Het deelnemen aan breedtesport en het beleven en maken van kunst en cultuur dragen daaraan bij.

De provincie heeft geen taken op het terrein van georganiseerde sport. De visie op sport van de SGP richt zich op gezond-

heid en levensstijl en niet op het wedstrijdaspect. Spreiding en bereikbaarheid van noodzakelijke voorzieningen over de hele provincie is ons uitgangspunt.

Concreet

- ▶ In een tijd van prioriteiten stellen dient niet de nadruk te liggen op grootschalige sportevenementen maar juist op voorzieningen die de gezondheid en de veiligheid van de inwoners raken. Dus geen provinciaal geld om grootschalige sportevenementen naar Overijssel te halen.
- ▶ In samenwerking met de gemeenten stimuleren dat er voor jong en oud mogelijkheden komen om gezond te kunnen bewegen.
- ▶ Grote terughoudendheid bij de vestiging van vermaaksindustrieën.

Integratie, migranten en statushouders

Statushouders die zich hier blijvend mogen vestigen moeten op een goede manier kunnen integreren in onze samenleving. Integratie betekent voor ons niet dat autochtoon en allochtoon ieder 50% inleveren. Statushouders dienen te integreren in de Nederlandse samenleving die geworteld is in het christelijke geloof. Godsdiensten beschouwen we niet als gelijkwaardig, dat uitgangspunt is in geen enkele vorm strijdig met het eveneens christelijke basisprincipe van de gelijkwaardigheid van alle mensen.

Concreet

- ▶ Taalachterstanden voorkomen via goed onderwijs, taalcurssussen en dergelijke.
- ▶ Gelijke kansen voor iedereen op de arbeidsmarkt.
- ▶ Gemeenten stimuleren om door een goed spreidingsbeleid te voorkomen dat segregatie ontstaat.
- ▶ In overleg met de grote steden kan de provincie een bijdrage leveren om achterstanden te bestrijden en het sociale klimaat te verbeteren. Iedereen moet hierbij betrokken worden en ook zelf een eigen verantwoordelijkheid dragen.

Samenwerking met andere overheden

Waterschappen

Water is een vriend en een vijand. In de eerste plaats is de bescherming tegen overstromingen van belang, maar ook voldoende ruimte voor zoetwater is belangrijk voor mens, dier, natuur en economie. Er is voldoende zoetwater beschikbaar per kalenderjaar, maar het is onvoldoende gespreid over de seizoenen. Dat vraagt om maatregelen voor het vasthouden van water in de gebieden en een betere opname van water door de bodem.

De drinkwatervoorziening staat in Overijssel onder druk omdat de beschikbare waterwinlocaties onvoldoende capaciteit hebben. Dat vraagt om stevige aandacht voor waterbesparing en een actieve bescherming van onze zoetwatervoorraad. Het is van groot belang dat de leveringszekerheid van drinkwater geborgd blijft, en dat strategische voorraden niet vervuild worden door activiteiten in deze gebieden. Daarnaast moeten we voor de langere termijn op zoek naar alternatieven voor de drinkwatervoorziening

De provincie heeft specifieke taken in het waterbeheer. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het beheer van de vaarwegen en het grondwater en moet ze zorgen voor voldoende schoon drinkwater en een goede zwemwaterkwaliteit. Ook moet de provincie de waterveiligheid waarborgen. De provincie stelt de kaders én ziet toe op een goede uitvoering. De uitvoering ligt bij de waterschappen. De SGP is overtuigd van het belang van de waterschappen voor het op orde houden van de waterhuishouding. De provincie pakt haar taak richting waterschappen op

constructieve wijze op met respect voor de kennis en de autonomie van de waterschappen.

Naast het beschermen van de samenleving en het milieu voor invloeden die de mens veroorzaakt, heeft de provincie ook het toezicht op het Waterschap. Daarbij wordt gelet op het goed en doelmatig beschermen van burgers tegen gevaren voor het water - van buitenaf (rivieren) en van binnenuit (regenwater). Het normeren, herstellen en in stand houden van secundaire waterkeringen is een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren.

Concreet

- ▶ De doelen van droge voeten en schoon en voldoende drinkwater staan voor de SGP als een paal boven water.
- ▶ Stevig inzetten op alternatieven omdat de huidige drinkwatervoorziening onder druk staat.
- ▶ De SGP wenst geen fusie tussen provincie en waterschappen.
- ▶ Het waterschap beperkt zich uitsluitend tot haar kerntaken: waterkeringen, waterbeheer en waterzuivering.
- ▶ De provincie moet terughoudend omgaan met grondbewerkingen zoals diepteboringen die de kwaliteit van het water kunnen aantasten.
- ▶ Prioriteit geven aan het beheer van voldoende zoetwater. Dat betekent bufferen in droge periodes en op momenten dat er veel regen in korte tijd valt.
- ▶ Bouwplannen toetsen op waterveiligheid. Bouwen in uiterwaarden is niet verstandig.
- ▶ Actieve bescherming zoetwatervoorraden tegen vervuilende activiteiten.
- ▶ Actief inzetten op klimaatbuffers- die het water uit de nattere periodes op-

vangen en zo veel mogelijk vasthouden voor het op peil houden van de grondwaterstand en het gebruik in droge periodes.

Omgevingsdiensten

De provincie maakt in de uitvoering gebruik van de instrumenten vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Met als doel: het voorkomen en wegnemen van milieuknelpunten. Daarnaast verbeteren deze instrumenten de kwaliteit van de leefomgeving, zonder dat de provincie de economische belangen uit het oog verliest. Hiervoor zet de provincie de Omgevingsdienst in.

Concreet

- ▶ Vergunningverlening binnen de wettelijke termijnen vanuit een praktische insteek.
- ▶ Toegankelijkheid en bereikbaarheid verbeteren.
- ▶ Omgevingsdienst als betrokken, meedenkende partner om vergunningstrategieën goed en soepel te laten verlopen.

Milieutoezicht

Bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken, vallen, net als de complexiteit van deze processen en installaties, onder het toezicht van de provincie. Als het misgaat, zijn de gevolgen voor de omgeving vaak groot. Het is daarom ter bescherming van de samenleving en de omgeving van belang dat er adequaat toezicht is.

Wanneer er sprake is van risico's voor mensen binnen en buiten het bedrijf, en voor het milieu, dan valt een bedrijf onder het Besluit risico's zware ongevallen 2015 (Brzo 2015). De rol van de provinciale overheid ten aanzien van de Brzo-bedrijven gaat terug op artikel 21 van de Grondwet: De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

De uitvoering van de Brzo-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) worden in de regel geregeld via regionale

uitvoeringsdiensten. Duidelijke regels in combinatie met strenge handhaving en een toegankelijke toezichtorganisatie geven duidelijkheid aan bedrijven. Zij weten daardoor waar ze aan toe zijn en kunnen rekening houden met wat er van hen wordt verwacht.

Concreet

- ▶ De regionale uitvoeringsdienst moet goed benaderbaar zijn voor bedrijven voor vraagstukken over de uitleg van milieuregels. Dat bevordert de naleving ervan en geeft ook een goede basis voor adequate handhaving;
- ▶ Onder mandatering van toezichtstaken kan, maar het blijft belangrijk dat de provincie zelf haar toezichtstaak kan blijven uitvoeren en aanspreekbaar blijft over genomen beslissingen.
- ▶ SGP wil dat er veilige afstanden zijn of komen tussen woongebieden en bedrijven die zeer zorgwekkende stoffen gebruiken, produceren, opslaan of verhandelen.
- ▶ Toezien, in overleg met de bedrijven, op het verminderen of voorkomen van het gebruik van zeer zorgwekkende stoffen.
- ▶ Handhaven bij situaties waarin het gebruik van zeer zorgwekkende stoffen boven de maximaal toegestane waarden komt.

Regionale omroepen

De SGP vindt dat regionale omroepen van belang zijn voor het zelfbewustzijn van de regio. De SGP wil de regionale omroep vooral faciliteren voor het brengen van regionaal nieuws en het belichten van de achtergronden daarvan.

Het belang van adequate, kwalitatieve (onderzoeks-) journalistiek als democratische controle op regionaal niveau neemt toe onder invloed van decentralisatie van overheidstaken. De gelden van de overheid moeten dan ook zodanig zijn dat de functie van de verbreiding van regionaal nieuws voldoende in stand kan blijven. De regionale omroepen dienen ook de functie van rampenzender te hebben – een belangrijke taak in geval van nood.

Mobiliteit slim en veilig

De provincie is op allerlei manieren een verbinder. Zo zorgt de provincie ervoor dat inwoners en gasten van onze provincie van de ene naar de andere gemeente kunnen rijden, lopen of varen. De provincie is namelijk verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud en de veiligheid van provinciale wegen, vaarwegen en fietsnetwerken. Verder heeft de provincie een rol om digitale verbindingen (snel internet) te laten ontsluiten in het buitengebied. Tot slot verbindt de provincie door bij initiatieven, beleidsontwikkeling en visievorming oog te hebben voor belangen van alle betrokkenen, waarbij de insteek is om zo optimaal mogelijk draagvlak te creëren. Ook de verbinding met de landelijke overheid en Europese instellingen speelt daarin een rol.

Goede en veilige wegen

De provincie moet er alles aan doen wat in haar vermogen ligt om de provinciale wegen goed te onderhouden en zo verkeersveilig mogelijk te maken. Juist op de provinciale wegen gebeuren vaak ernstige ongelukken. Als uitgangspunt bij de aanleg en het onderhoud van provinciale wegen moet optimale veiligheid van alle weggebruikers gelden. Locaties waar veel ongelukken gebeuren (zogenaamde 'black spots'), moeten met spoed worden aangepakt. Toenemend probleem zijn ongevallen op fietspaden door de grote variatie aan snelheden op de fietspaden. Daarom maken we ruim baan voor de fiets!

Verkeersveiligheid houdt ook in dat eigendommen van de provincie goed onderhouden moeten zijn. Voor majeure projecten zoeken we ondersteuning vanuit het Rijk om de functionaliteit van voorzieningen in stand te houden.

Concreet:

- ▶ Kritisch de locaties en oorzaken van verkeersongevallen blijven monitoren en op basis hiervan gericht de veiligheid verbeteren.
- ▶ Zorgen voor goed onderhouden provinciale wegen, die optimaal verkeers-

veilig zijn ingericht.

- ▶ Nadrukkelijke aandacht besteden aan preventie met betrekking tot verkeersveiligheid via bijvoorbeeld gerichte en effectieve publiekscampagnes.
- ▶ Wij willen specifieke uitvoeringsplannen voor het veilig maken van fietsroutes die veel door scholieren gebruikt worden.
- ▶ Doorgaand verkeer waar mogelijk via rondwegen om woonkernen te ontlasten.
- ▶ Meer ruimte voor fietsers, onder andere door de aanleg van (snel)fietsroutes, deze moeten zo ingericht zijn dat er ook ruimte is voor veilig gebruik door snelle e-bikes.
- ▶ Voldoende wild afschrikkende maatregelen of specifieke wildpassages aan brengen op plaatsen waar gevaarlijke situaties kunnen ontstaan door overstekend wild.
- ▶ Bij gevaarlijke kruispunten de toegestane snelheid verlagen om meer overzicht te creëren en de impact te verkleinen van onverhoopte botsingen.
- ▶ De provinciale wegen, bruggen en viaducten doelmatig en efficiënt beheren en onderhouden zodat een adequaat niveau van veiligheid en toekomstbestendigheid gehandhaafd wordt.

- ▶ Zo snel mogelijk aan te pakken knelpunten zijn:
 - ▶ de N35 tussen Wierden en Wythmen, met de aanpassing van Knooppunt Raalte en een weg om Mariënheem,
 - ▶ de N50 bij Kampen aanpassen met het oog op de verkeersveiligheid en de doorstroming,
 - ▶ de veiligheid op de N36,
 - ▶ rondweg Zenderen,
 - ▶ lokale knelpunten op drukke provinciale wegen, zoals gelijkvloerse spoorwegovergangen bij intensief gebruikte spoorlijnen (bijvoorbeeld de N350).

Slimme mobiliteit

In toenemende mate staat de bereikbaarheid onder druk. Naast de files en oplopende reistijden van openbaar vervoer door knelpunten speelt voor de SGP ook het milieuaspect mee: de schepping ondervindt schade van de toenemende verkeersdruk. Hoog tijd voor slimme mobiliteit. En als eerste vragen we dan aandacht voor het verminderen van verkeersbewegingen doordat mensen dichterbij hun werkplek gaan wonen of vaker thuis werken. Of met de (elektrische) fiets naar hun werk gaan, in plaats van met de auto. Snel vervoer van en naar

knooppunten met hoogwaardig openbaar vervoer aangevuld met fijnmazige en flexibele reisvormen voor bereikbare kernen in het landelijk gebied. Elektrisch vervoer, zelfrijdende shuttles, taxisystemen en deelvervoer stimuleren we om maatwerk mogelijk te maken en drempels voor het gebruik weggenomen worden. Verkeerssystemen worden 'smart' uitgevoerd. Zo regelen we vlotte doorstroming op kruisingen door slimme verkeersregelininstallaties en geven we snelfietsroutes sneller groen.

Concreet:

- ▶ Opzet en uitbreiding van knooppunten met carpoolplekken en P&R-voorzieningen. Deze plekken dienen zo ingericht te worden dat ze sociaal veilig zijn en veiligheid bieden voor de geplaatste vervoermiddelen, zoals (elektrische) fietsen.
- ▶ Optimaal gebruiksgemak bij het carpoolen (oplaadpunten, mogelijkheden voor snelladen en een fietsenstalling).
- ▶ Zorgen voor een aantrekkelijk openbaar vervoer dat kan concurreren met de auto in woon-werk verkeer. Denk hierbij aan goede bereikbaarheid van kleinere kernen.
- ▶ Alternatieve vormen van vervoer met particulier draagvlak ondersteunen we.
- ▶ Gebruik maken van 'smart mobility', zoals slimme verkeersregelininstallaties of aanpassing van kruisingen zodat verkeer dat rechtsaf die veilig kan doen zonder inzet van een verkeerslicht.
- ▶ De belangrijkste verkeersknelpunten met spoed oppakken, waarbij we niet de verantwoordelijkheid overnemen van het Rijk voor achterstallig onderhoud of achterstallige aanpassingen met het oog op de verkeersdruk op rijkswegen.
- ▶ De vernieuwde vechtdalverbindingen (Hessenweg N340 en N377) bevinden zich in de laatste fase, de gevolgen van de vernieuwingen dienen goed gemonitord te worden op onbedoelde neveneffecten.

Openbaar vervoer

De provincie is verder verantwoordelijk voor het regionale openbaar vervoer. Wat ons betreft moet de provincie zorgen voor betaalbaar en toegankelijk openbaar vervoer, waarbij aandacht moet zijn voor de leefbaarheid van de kleine kernen in het landelijk gebied. Hiervoor kan de provincie ook gebruik maken van alternatieven, zoals de buurtbus. Vanuit milieuoogpunt moet de provincie het gebruik van betrouwbaar elektrisch busvervoer verder bevorderen.

Bij toekomstige aanbestedingen gelden daarom de volgende uitgangspunten: betaalbaar, voldoende, toegankelijk, gebruiksvriendelijk en kwalitatief goed openbaar vervoer vanuit een goed werkgeverschap georganiseerd. Omdat bij aanbestedingen vaak sprake is van schaalvergroting (meerdere provincies) moet het mogelijk blijven om voor specifieke gebieden maatwerk te leveren. Daarbij moet een afweging plaatsvinden tussen prijs en geleverde kwaliteit. Kleine kernen dienen met het oog op de leefbaarheid goed bediend te worden met OV-verbindingen dit vinden we veel belangrijker dan de nachtelijke dienstregeling tussen uitgaanssteden. De SGP vindt het van belang dat het OV (sociaal) veilig is en ook toegankelijk is voor mindervalide reizigers.

Concreet:

- ▶ Optimale toegankelijkheid van het openbaar vervoer en borging van de veiligheid.
- ▶ Borging van het OV-systeem in crisis-situaties zodat kwetsbare en essentiële groepen kunnen blijven reizen.
- ▶ Goede (digitale) communicatie en afstemming tussen openbaar vervoer-voorzieningen en dienstregelingen.
- ▶ Gegarandeerde toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor mindervalide reizigers.
- ▶ Implementeren van betrouwbaar, betaalbaar en toegankelijk vraaggestuurd vervoer met korte wachttijden, naast de aanwezigheid van een basisnet. Een

mooi voorbeeld hiervan is TwentsFlex.

- ▶ Stimuleren van burgerinitiatieven om lokaal vervoer te realiseren in een zelfredzame samenleving.
- ▶ Bij concessieverlening inzetten op duurzamer busvervoer, bijvoorbeeld elektrisch, op waterstof of LNG. Bij aanschaf van elektrische bussen hebben binnen de EU geproduceerde bussen de voorkeur boven (uit China) geïmporteerde bussen.
- ▶ Kleine kernen dienen te beschikken over goed openbaar vervoer (zowel overdag als 's avonds). Dit heeft een veel hogere prioriteit dan het in stand houden van een nachtelijke dienstregeling tussen uitgaanssteden.
- ▶ Snelle OV-lijnen in spits/schooltijden van platteland naar scholen in steden (scholierenlijnen).

Goederenvervoer

Belangrijk is een integraal beleid tussen bereikbaarheid over de weg, via het openbaar vervoer en via water van goederen. De SGP vindt goederenvervoer per spoor een goede zaak, waarbij de overlast daarvan geminimaliseerd moet worden voor bewoners in de buurt van de spoorlijnen. In bepaalde gevallen verdient vervoer over water echter de voorkeur. De SGP wil voldoende op- en overslagruimte voor goederendiensten rondom steden en dorpen om een efficiënte pakketbezorging mogelijk te maken.

De SGP vraagt aandacht voor negatieve gevolgen (zoals geluidsoverlast en schade door trillingen) en voor de veiligheid van de omgeving rondom de spoorverbindingen. De SGP vindt dat het vervoer van gevaarlijke stoffen door woongebieden vanwege de veiligheid zo veel mogelijk moet worden geweerd.

Concreet:

- ▶ Goede ontsluiting van bedrijventerreinen op de infrastructuur (wegen, spoor, water en openbaar vervoer);
- ▶ Voldoende mogelijkheden voor op- en overslag van goederen rondom steden.
- ▶ Gevaarlijke stoffen buiten steden en woongebieden vervoeren.

Binnenvaart

De SGP draagt de binnenvaartsector een warm hart toe. De provincie heeft dan ook als taak om de binnenvaart zoveel als redelijk mogelijk te faciliteren. Hierbij denken wij aan goede en voldoende havenfaciliteiten met ontgassingsinstallaties, maar ook aan veilige en goed onderhouden provinciale vaarwegen en aan het realiseren van voldoende stroom- en watervoorzieningen voor scheepvaartverkeer langs de provinciale wateren.

De provinciale sluizen en bruggen verkeren in een goede staat van onderhoud en de bedieningstijden worden afgestemd op de lokale situatie. Het afmeren van particuliere boten in provinciale wateren is mogelijk, mits dit de veiligheid voor het scheepvaartverkeer niet in gevaar brengt.

Concreet:

- ▶ Optimaal faciliteren van de binnenvaart door goede en voldoende havenfaciliteiten voorzien van ontgassingsinstallaties;
- ▶ Voldoende stroom- en watervoorzieningen langs de provinciale wateren;
- ▶ Afmeervoorzieningen voor particulieren zijn mogelijk, mits de veiligheid voor het scheepvaartverkeer niet in gevaar wordt gebracht.

Kandidatenlijst

Provinciale verkiezingen 2023

Nr.	Naam:	Woonplaats:
1.	Gert Harm ten Bolscher	Rijssen
2.	Jan Jonker	Vriezenveen
3.	Lubbert Talen	Staphorst
4.	Co Florijn	Kampen
5.	Wilhelm Bisschop	Genemuiden
6.	Roelof Slager	Staphorst
7.	André Scheppink	Rijssen
8.	Eibert Spaan	IJsselmuiden
9.	Rens van Rossum	Enter
10.	Ronald Haveman	Witharen
11.	Johan Ligtenberg	Rijssen
12.	Alfred Beens	Genemuiden
13.	Frits Bom	Vriezenveen
14.	Harm Jan Brouwer	Balkbrug
15.	Arjan van Ommeren	Grafhorst
16.	Nico Overeem	Deventer

Nr.	Naam:	Woonplaats:
17.	Henk Steurink	Steenwijkerwold
18.	Wicher Hoeve	Rouveen
19.	Jan Vlastuin	Dalfsen
20.	Leendert Verboom	Vriezenveen
21.	Maarten Slingerland	Genemuiden
22.	Arjan Baan	Rijssen
23.	Arie den Uijl	Kamperveen
24.	Bert-Jan de Olde	Enschede
25.	Freek-Jan Eggerink	Wierden
26.	Frank Engberts	Kampen
27.	Jan Erik Rietman	Rijssen
28.	Jan Visscher	Rouveen
29.	Leon Koppelman	Vriezenveen
30.	Benjamin van Marle	Hasselt
31.	Johan van Arnhem	Staphorst
32.	Ben Beens	Rijssen

